

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Národní hospodářství

Analýza financování zemědělství a jeho
význam pro Národní hospodářství České
republiky v letech 2000-2017

bakalářská práce

Autor: Markéta Salabová

Vedoucí práce: Ing. Martina Tománková

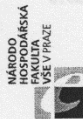
Rok: 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Analýza financování zemědělství a jeho význam pro Národní hospodářství České republiky v letech 2000-2017* vypracovala samostatně za použití uvedené literatury.

Markéta Salabová

V Praze, dne 11.5.2018

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Martině Tománkové, za čas, který mi věnovala a za rady, které mi poskytla při psaní této práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Markéta Salabová**
Studijní program: **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor: **Národní hospodářství**
Název tématu: **Analýza financování zemědělství a jeho význam pro Národní hospodářství České republiky v letech 2000-2017**

Zásady pro vypracování:

1. Cílem této práce bude analýza způsobů financování zemědělství a zhodnocení jeho významu pro národní hospodářství České republiky v letech 2000 – 2017. Je stanovena hlavní hypotéza – dotace do zemědělství rostou, ačkoliv jeho význam pro národní hospodářství a podíl na HDP se snižuje.
2. Zemědělství má řadu důležitých funkcí – kromě toho, že je součástí národního hospodářství a je zdrojem příjmů, tak také poskytuje zaměstnání zejména ve venkovských oblastech. Produkce zemědělství se podílí na zajišťování potravy pro obyvatele, ovlivňuje životní prostředí a také má nezastupitelnou funkci krajinyotvorby.
3. Teoretická část bude obsahovat rešerši odborné literatury vztahující se k významu zemědělství, jeho pozici v národním hospodářství a způsoby a zdroje financování zemědělství. Také bude vysvětlen důvod vzniku a principy fungování Státního zemědělského investičního fondu.
4. V praktické části budou charakterizovány makroekonomické ukazatele financování zemědělství zejména programy a dotace, včetně zdrojů, v rozlišení, zda se jedná o finance z rozpočtu České republiky nebo Evropské unie. Metodou analýzy bude zkoumán vývoj a vliv dotací na výkon zemědělství jako celku, na zaměstnanost v tomto sektoru a také na podíl na celkovém HDP České republiky.

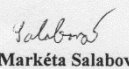
Rozsah práce: 45

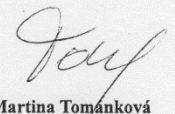
Seznam odborné literatury:

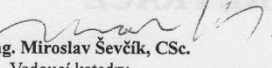
1. BAŠEK, Václav. České zemědělství šest let po vstupu do Evropské unie: Czech agriculture six years after EU accession : (výzkumná studie). Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010. 83 s. ISBN 978-80-86671-81-9.
2. PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. Veřejný sektor – řízení a financování. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 98 s. ISBN 978-80-7357-936-4.
3. Vývoj české ekonomiky, citace 7.3.2018, dostupné na: https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/2016/10/Prezentace_09_2016_CZ.pdf
4. Zákon o SZIF, citace 7.3.2018, dostupné na: http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_zeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1517223166042.pdf
5. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2015, citace 7.3.2018. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/481729/ZZ15_V4.pdf

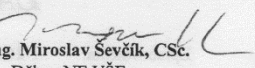
Datum zadání bakalářské práce: březen 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2018

Markéta Salabová
Rešitelka

Ing. Martina Tománková
Vedoucí práce

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Vedoucí katedry

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Děkan NF VŠE

Abstrakt

Cílem této práce je analýza způsobů financování zemědělství a zhodnocení jeho významu pro národní hospodářství České republiky v letech 2000-2017. Zemědělci mají možnost získat celou řadu dotací a zapojit se do různých programů. Největší částka dotací je vyplácena v rámci Přímých plateb a jedním z nejvýznamnějších programů je Program rozvoje venkova. Zvolená hypotéza pro tuto práci zní, že dotace do zemědělství rostou, ačkoliv jeho význam pro národní hospodářství a podíl na HDP se snižuje. Daná hypotéza byla v této práci potvrzena. Z dlouhodobého hlediska lze říct, že ve sledovaném období došlo k nárůstu dotací, zároveň však klesl podíl zemědělství na HDP z 2,28 % roku 2000 na 1,76 % roku 2017, klesá i zaměstnanost v zemědělství z 224 991 osob roku 2000 na 163 128 osob roku 2017. Přestože se agrární zahraniční obchod vyznačuje záporným saldem, tak jeho podíl na celkovém zahraničním obchodu vzrostl z 4,24 % roku 2000 na 5,30 % roku 2017.

Klíčová slova: zemědělství, Státní zemědělský intervenční fond, Ministerstvo zemědělství, dotace, programy, SAPS, rozvoj venkova, HDP, Česká republika, Evropská unie

JEL klasifikace: J43, Q14, Q17

Abstract

The goal of this thesis is to analyze the ways of financing of agriculture and evaluating its importance for the national economy of the Czech Republic throughout the years 2000-2017. The farmers have opportunity to claim various spectrum of subsidies and to participate in different programs. The biggest amount of money is paid within the Direct transactions, one of the most important programs is called The Rural Development Program. The chosen hypothesis for this thesis is that subsidies sent into agriculture are increasing, even though the significance of agriculture for the national economy and its share on GDP is decreasing. The hypothesis was in this thesis confirmed. From the long-term point of view, it is possible to say, that in the studied period of time increase of subsidies and decrease of the share of agriculture on GDP was observed. The share size went from 2,28% in 2000 to 1,76% in 2017. The number of employed people in agriculture is also on descent with 224 001 farmers in 2000 and 163 128 people working in agriculture in 2017. The agrarian foreign trade is characterized by negative balance in the whole monitored period of time. On the contrary, the share of the agrarian foreign trade on the total foreign trade has grown from 4,24% in 2000 to 5,30 % in 2017.

Title: Analysis of agricultural financing and its importance for the National economy of the Czech Republic throughout the years 2000-2017.

Keywords: Agriculture, State Agricultural Intervention Fund, Ministry of Agriculture, Grants, Programs, SAPS, Rural Development, GDP, Czech Republic, European Union

JEL classification: J43, Q14, Q17

Obsah

Úvod.....	10
1. Národní hospodářství.....	12
1.2. Členění národního hospodářství.....	12
1.3. Ukazatele výkonosti národního hospodářství	12
1.3.1. Hrubý domácí produkt.....	13
1.3.2. Inflace	14
1.3.3. Nezaměstnanost	16
1.3.4. Platební bilance.....	18
2. Zemědělství	19
2.1. Společná zemědělská politika	21
2.1.1. Vliv Společné zemědělské politiky na Českou republiku	22
2.2. Ministerstvo zemědělství	23
2.3. Státní zemědělský intervenční fond	24
3. Financování zemědělství	26
3.1. Národní dotace	28
3.2. Přímé platby	29
3.2.1. Jednotná platba na plochu.....	30
3.2.2. Národní doplňkové přímé platby = Top-Up	31
3.2.3. Platba v méně příznivých oblastech.....	32
3.2.4. Platba pro mladé zemědělce	33
3.2.5. Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí = Greening.....	34
3.2.6. Dobrovolná podpora vázaná na produkci	35
3.3. Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova.....	38
3.4. Operační program rozvoje venkova a multifunkční zemědělství 2004-2006 ..	39
3.5. Horizontální plán rozvoje venkova 2004–2006	40
3.6. Program rozvoje venkova	42
3.6.1. Program rozvoje venkova 2007–2013	42
3.6.2. Program rozvoje venkova 2014–2020	45
3.7. Dotace v rámci Společné organizace trhu.....	47
4. Význam zemědělství pro národní hospodářství	48
4.1. Hrubý domácí produkt	49
4.2. Zaměstnanost.....	51
4.2.1. Zaměstnanost v zemědělství	51

4.2.2. Mzda	54
4.3. Zahraniční obchod.....	55
Závěr	58
Seznam použitých zkratek:	61
Seznam grafů, tabulek a obrázků:.....	62
Zdroje:.....	63

Úvod

Zemědělství je nedílnou součástí českého hospodářství, je zdrojem příjmů pro Českou republiku, ale zároveň je předmětem značných výdajů státu. Čeští zemědělci mají možnost získat dotace, a to nejen ze státních zdrojů, ale poté co vstoupila Česká republika do Evropské unie také z evropského rozpočtu. Stále jsou vytvářeny nové programy a poskytovány nové dotace, které mají podpořit zemědělství. Hlavní cíle těchto programů a dotací jsou: zvýšení produkce a kvality produktů, zvýšit zájem jedinců o práci v zemědělství, snížit negativní dopady zemědělství na životní prostředí, zajistit dostatečnou životní úroveň zemědělcům a mnoho dalších cílů.

Hlavním cílem této práce bude analyzovat, jakými způsoby je zemědělství financováno, kolik peněz je vymezeno pro zemědělství a zhodnocení jeho významu pro národní hospodářství České republiky v období od roku 2000 do roku 2017. Hlavní hypotéza pro tuto práci zní, že dotace do zemědělství jsou stále vyšší, ačkoliv jeho význam pro národní hospodářství se snižuje stejně tak, jako se snižuje podíl zemědělství na hrubém domácím produktu.

V teoretické části bude popsáno národní hospodářství a hlavní ukazatele jeho výkonosti, jako je hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance. Dále se práce zaměří na zemědělství, jeho postavení v národním hospodářství a hlavní funkce, které vykonává a také na odlišnosti práce v zemědělství. Stručně zde bude popsána i Společná zemědělská politika a její vliv na Českou republiku. Tato část se bude zabývat i Ministerstvem zemědělství, jakožto ústředním orgánem státní správy pro zemědělství a Státním zemědělským intervenčním fondem, jakožto zprostředkovatelem finanční podpory z rozpočtu České republiky, ale také z rozpočtu Evropské unie.

Praktická část bude rozdělena na kapitoly Financování zemědělství a Význam zemědělství pro národní hospodářství. V kapitole Financování zemědělství budou nejdříve popsány poskytované dotace a poté také jednotlivé programy. Dotace, kterými se práce bude zabývat budou Národní dotace a Přímé platby. Přímé platby budou rozděleny do následujících podkapitol: Jednotná platba na plochu, Národní přímé doplňkové platby, Platba v méně příznivých oblastech, Platba pro mladé zemědělce, Greening a Dobrovolná podpora vázaná na produkci. Programy, kterými se práce bude zabývat budou Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova,

Operační program rozvoje venkova a multifunkční zemědělství 2004-2006, Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006 a Program rozvoje venkova. Kapitola Význam zemědělství pro národní hospodářství bude rozdělena do tří podkapitol: Hrubý domácí produkt, Zaměstnanost a Zahraniční obchod. V jednotlivých podkapitolách zde bude analyzován podíl zemědělství na HDP¹, počet zaměstnaných osob v zemědělství a jaký to představuje podíl na celkové zaměstnanosti. Dále zde bude také popsána průměrná hrubá měsíční mzda, a to jak v zemědělství, tak obecně v České republice.

Metoda, která byla pro tuto práci zvolena se nazývá analýza. Prostřednictvím této metody budou v práci zkoumány zemědělské dotace a programy a také výkon zemědělství prostřednictvím hrubého domácího produktu. Dále bude analyzována zaměstnanost v daném sektoru a vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy, v poslední řadě i vývoj agrárního zahraničního obchodu a jeho podíl na celkovém obchodu České republiky.

¹ Hrubý domácí produkt

1. Národní hospodářství

Pod pojmem národní hospodářství si lze představit souhrn hospodářských činností všech ekonomických subjektů na území daného státu během jednoho roku. Jde zde o hospodářství země jako celku, tedy jak soukromých, tak veřejných subjektů. Hlavním cílem národního hospodářství je naplnit potřeby obyvatel, to znamená, že jeho hlavním úkolem je starat se o výrobu, rozdělování, směnu a spotřebu statků a služeb. (Dobiáš, 1947)

1.1. Úroveň národního hospodářství

Pod pojmem úroveň národního hospodářství si lze představit míru, jakou je daná země schopna naplnit potřeby lidí. Mezi faktory, které ovlivňují úroveň národního hospodářství patří obyvatelstvo, jeho počet, věk či vzdělání. Dalším faktorem je přírodní bohatství, jako je zásoba nerostných surovin, podnebí či zemědělská půda. Úroveň národního hospodářství je také ovlivněna národním bohatstvím a politickým a ekonomickým systémem, zákony, vládou.²

1.2. Členění národního hospodářství

Dle Českého statistického úřadu (2003) lze národní hospodářství členit podle sektorů na:

1. Primární sektor = prvovýroba – zemědělství, lesnictví, rybolov, těžební průmysl
2. Sekundární sektor = druhovýroba – strojírenství, stavebnictví, zpracovatelský průmysl, chemický průmysl
3. Terciální sektor = služby – zdravotnictví, cestovní ruch, školství
4. Kvarterní sektor = věda a výzkum

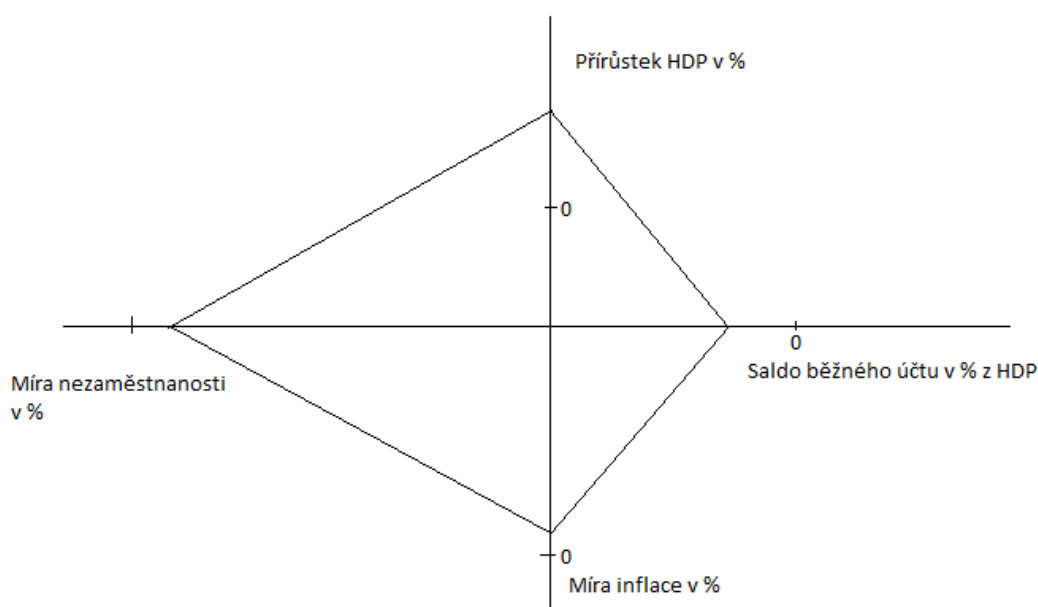
1.3. Ukazatele výkonosti národního hospodářství

Aby bylo možné zhodnotit úspěšnost a výkonost určité ekonomiky, byl zaveden tzv. magický čtyřúhelník, který znázorňuje čtyři ukazatele výkonosti: hrubý domácí produkt, míru nezaměstnanosti, míru inflace, a běžný účet platební bilanci. Čím větší je plocha čtyřúhelníku tím úspěšnější a stabilnější ekonomika v dané zemi je.

V následující podkapitole budou detailněji popsány tyto jednotlivé ukazatele.

² Blažek (2014)

Obrázek č. 1: Magický čtyřúhelník

Zdroj: Hyblerová 2016, vlastní úprava

1.3.1. Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je jeden z nejčastěji používaných ukazatelů výkonosti ekonomiky. Jedná se o vyjádření tržní hodnoty všech nově vytvořených finálních statků a služeb vytvořených v daném období na určitém území. Změřit skutečnou výši hrubého domácího produktu je problematické, neboť máme údaje pouze o statcích a službách, s kterými je obchodováno na trhu. (Holman, 2011)

HDP lze vypočítat pomocí tří metod:

1. Produkční metoda
2. Výdajová metoda
3. Důchodová metoda

Produkční metoda – Často nazývaná také výrobní, neboť souvisí s výrobou. Použitím této metody je možné HDP vypočítat, jako součet přidaných hodnot na daném území a za dané období a čistých daní.

Výdajová metoda – Jedná se o metodu, která souvisí s užitím HDP. Tuto metodu lze popsat pomocí vzorce:

$$\text{HDP} = C (\text{spotřeba}) + I (\text{hrubé investice}) + G (\text{veřejné výdaje}) + NX (\text{čistý vývoz})$$

Důchodová metoda – Tato metoda souvisí s rozdělováním HDP. Pro zjištění HDP pomocí této metody, se sčítají následující údaje před zdaněním: mzdy a platy, úroky, renty, důchody podnikatelů a zisky firem. Výsledkem je čistý domácí důchod, ke kterému se přičte opotřebení kapitálu a dostaneme hrubý domácí důchod. Aby toto výsledné HDP bylo srovnatelné s HDP vypočítaným pomocí jiných metod, je nutno jej upravit o nepřímé daně a subvence.

Nominální versus reálný hrubý domácí produkt

Nominální hrubý domácí produkt je vyjádřen v běžných cenách neboli cenách běžného roku, oproti tomu reálný hrubý domácí produkt je vyjádřen ve stálých cenách neboli cenách roku v minulosti. Nominální růst domácího produktu znamená růst produkce a cen, oproti tomu reálný růst domácího produktu odráží jen růst produkce. Z tohoto důvodu se pro výpočet změny výstupu ekonomiky používá spíše reálný HDP, jež porovnává ceny ve stávajícím roce s cenami ve zvoleném roce.³

1.3.2. Inlace

Holman (2011) uvádí, že inflace zvyšuje ekonomickou nestabilitu a snižuje kupní sílu peněz. Pod pojmem inflace si lze představit zvyšování celkové cenové hladiny statků a služeb neboli pokles kupní síly peněz. Jelikož inflace zvyšuje celkovou cenovou hladinu, tak mění to, kolik statků a služeb si lidé mohou koupit za peněžní jednotku, ale nemění to, kolik statků a služeb si mohou koupit za svůj důchod. To znamená, že pokud dochází k růstu inflace, rostou i důchody. To, jak se změnila cenová hladina za určité období vyjadřuje míra inflace. Míru inflace měříme nejčastěji pomocí cenových indexů.

Nejpoužívanější indexy:

1. Index spotřebitelských cen – V tomto případě je porovnávána úroveň cen vybraného spotřebního koše statků a služeb ve dvou obdobích.
2. Index cen výrobců – Zobrazuje, jakým způsobem se vyvíjí ceny výrobních kapitálových statků.
3. Deflátor HDP – Jedná se o nejagregovanější ukazatel vývoje cen v ekonomice.

$$\text{Deflátor HDP} = \text{nominální HDP} / \text{reálné HDP}$$

³ Holman (2011)

Opakem inflace je deflace neboli snížení celkové cenové hladiny. Při deflaci se zvyšuje kupní síla peněz, což se projeví poklesem cen statků a služeb.

Dělení inflace podle tempa růstu cenové hladiny:

1. Mírná inflace – (do 10 %) – nepředstavuje vážnou hrozbu pro ekonomiku
2. Pádívá inflace – (10 % – 100 %) – v tomto případě dochází ke snížení výkonosti ekonomiky
3. Hyperinflace – (nad 100 %) – peníze již neplní svou funkci a jsou nahrazeny naturáliemi, ekonomický systém kolabuje

Dle Holmana (2011) existují následující základní příčiny inflace:

- a) Příčiny na straně poptávky = poptávková inflace = inflace tažená poptávkou

K této situaci dochází, pokud je poptávka vyšší než nabídka. Lidé by chtěli spotřebovávat více statků a služeb, než ekonomika nabízí. V důsledku toho dochází k růstu cen.

- b) Příčiny na straně nabídky = nabídková inflace = inflace tažená nabídkou = nákladová inflace

Nabídková inflace začíná zvyšováním cenové hladiny výrobci. Zvyšují se tedy ceny statků a služeb, zvyšují se také mzdy, a to následně vede k dalšímu zvyšování cen nabídky.

Důsledky inflace:⁴

- a. Sociální dopady – klesá životní úroveň
- b. Rovnováha ekonomiky – mění se struktura spotřeby, ceny ztrácejí informační kvalitu
- c. Přerozdělovací efekt – získávají dlužníci na úkor věřitelů

⁴ Holman (2011)

1.3.3. Nezaměstnanost

Společnost můžeme rozdělit na jednotlivce ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Mezi ekonomicky aktivní lze zařadit jednotlivce, kteří jsou buď zaměstnaní nebo hospodářsky činní, nezaměstnaní hledající práci, pracující důchodce či osoby na rodičovské dovolené. Do ekonomicky neaktivního obyvatelstva patří jednotlivci, kteří práci nemají a ani ji nehledají, zahrnují se sem děti, studenti, osoby v domácnosti a důchodci.⁵

Nezaměstnanost vzniká, pokud se zvyšuje nabídka práce, ale poptávka po práci se snižuje. Pod pojmem nezaměstnaný si můžeme představit člověka, který nemá práci, ale nějakou si hledá. Nezaměstnanost se měří pomocí míry nezaměstnanosti, kterou je možné vypočítat podle následujícího vzorce:

$$u = U / (L + U)$$

u.....míra nezaměstnanosti

U.....počet nezaměstnaných osob

L.....počet zaměstnaných osob

Měřením nezaměstnanosti se zabývá Český statistický úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí a EUROSTAT. Ministerstvo práce a sociálních věcí se zaměřuje na registrovanou nezaměstnanost na úřadu práce a udává podíl nezaměstnaných osob. Oproti tomu Český statistický úřad se zabývá obecnou mírou nezaměstnanosti, kterou lze vyjádřit jako počet nezaměstnaných ku celkové pracovní síle.

Formy nezaměstnanosti:⁶

a) Dobrovolná

Jedná se o druh nezaměstnanosti, kdy jedinci hledají pracovní místo, ale požadují vyšší mzdu než tu, která na trhu převládá. Tento druh nezaměstnanosti může mít různou délku, záleží na alternativních příležitostech nezaměstnaných., jako jsou podpory v nezaměstnanosti. Pokud jsou podpory v nezaměstnanosti vysoké a jsou poskytovány dlouhodobě, je

⁵ Český statistický úřad (2014)

⁶ Holman (2011)

dobrovolná nezaměstnanost vysoká, neboť nezaměstnaní nejsou motivováni k hledání práce.

b) Nedobrovolná

Tento případ nezaměstnanosti nastává, když lidé aktivně hledají práci, chtějí pracovat za mzdu, která na trhu převládá nebo dokonce i nižší, ale na trhu není dostatek pracovních míst. Důvodem nedobrovolné nezaměstnanosti jsou překážky, které brání poklesu mezd, jako například odbory nebo zákonem stanovená minimální mzda. Nedobrovolná nezaměstnanost se může změnit v dobrovolnou, neboť časem se mění způsob života nezaměstnaných a také jejich postoj k zaměstnání.

Členění nezaměstnanosti podle důvodu jejího vzniku:⁷

a) Frikční

Jedná se o přirozenou, krátkodobou nezaměstnanost, která je způsobena změnou pracovního místa, ukončením studia nebo návratem na pracovní trh po mateřské dovolené. Hledání pracovního místa zabere určitý čas, protože lidé nechtějí přijmout hned první nabídku práce, neboť čekají na lepší nabídky.

b) Strukturální

Tato nezaměstnanost vzniká kvůli strukturálním změnám v ekonomice, které však probíhají neustále. Jde o případ, kdy se v některém odvětví snižuje počet pracovních míst a jiné odvětví se rozvíjí a vznikají zde nová pracovní místa. Zpravidla bývá delší než frikční nezaměstnanost, a navíc vyžaduje rekvalifikace.

c) Cyklická

Tento druh nezaměstnanosti souvisí s hospodářským cyklem, pokud dochází k celkovému ekonomickému poklesu, zvyšuje se nezaměstnanost více méně ve všech odvětvích. Mezi příčiny patří například pokles domácích investic a pokles zahraniční poptávky.

⁷ Holman (2011)

1.3.4. Platební bilance

Dle České národní banky (2008) je platební bilance soustava účtů, která zobrazuje finanční transakce mezi zeměmi. Musí být vždy účetně vyrovnaná, což znamená že aktiva a pasiva se musejí rovnat. Aktiva vyjadřují příliv peněz a pasiva jejich odliv.

Skládá se z těchto účtů:

- a) Běžný účet
 - a. bilance zboží a služeb – obchodní bilance
 - b. bilance důchodů
 - c. bilance transferů
- b) Kapitálový účet
 - a. Kapitálové transfery – vývoz a dovoz kapitálu
- c) Finanční účet
 - a. Přímé investice
 - b. Portfoliové investice
 - c. Ostatní investice
- d) Účet chyb a opomenutí
- e) Změna devizových rezerv
 - Vyrovňovací položka sloužící k zajištění vyrovnanosti platební bilance.

2. Zemědělství

Zemědělství patří k důležitým odvětvím národního hospodářství a je označováno za primární sektor národního hospodářství. Současný stav zemědělství a jeho úloha v hospodářství je výsledkem dlouhodobého společenského vývoje.

„Postavení zemědělství v národním hospodářství je dáno:

- Stupněm zajištění výživy obyvatelstva
- Účastí na zahraničním obchodě
- Vztahy k ostatním odvětvím
- Podílem na národním produktu
- Podílem obyvatelstva zaměstnaného v zemědělství “⁸

Mezi hlavní úkoly zemědělství patří:

- Zajištění dostatku potravin
- Udržování krajiny
- Podpora osidlování venkova

Základní funkcí zemědělství je funkce produkční, ale plní také řadu důležitých mimoprodukčních funkcí, které jsou podle Pekové a kol. (2012):

- Péče o krajinu
- Zajišťování určité kvality životního prostředí
- Zajištění efektivního využívání krajiny
- Zlepšování rekreačních možností
- Realizace zájmových činností
- Udržování a posilování národních tradic
- Využívání sluneční energie

⁸ Toušek a kol. (2008)

„Struktura agrárního sektoru je tvořena následujícími částmi:

- Zemědělská prvovýroba
- Potravinářský průmysl
- Krmivářský průmysl
- Služby pro zemědělství a potravinářství
- Dodavatelská odvětví “⁹

Dle Pekové a kol. (2012) v současnosti v České republice podnikají v zemědělství hlavně soukromé ekonomické subjekty. Nicméně pracovat v zemědělství není jednoduché, neboť má tato práce mnoho odlišností:

- Nízká mobilita pracovní síly – lidé pracují v blízkosti svého bydliště, hospodářství či zemědělské půdy
- Charakter zemědělské práce – je potřeba univerzální zaměření a dostatečná odbornost
- Sezónnost – rozdílná práce v létě a v zimě
- Nerovnoměrná potřeba pracovní síly v jednotlivých dnech i hodinách
- Nižší možnost nahrazování lidské práce stroji a tím i usnadňování práce
- Vliv podnebí a terénu
- Nerovnoměrné rozmístění pracovních příležitostí a pracovních zdrojů

Ačkoliv v zemědělství podnikají hlavně soukromé ekonomické subjekty, je zemědělství předmětem zájmu státu. Stát ovlivňuje zemědělské subjekty pomocí daňového systému, dále tím, že reguluje ceny u vybraných zemědělských produktů a také tím, že poskytuje finanční podpory a dotace pro zemědělce.

Převážná většina zemí se snaží zabezpečit si základní potraviny z vlastních zdrojů, ačkoliv některé potraviny každá země vyváží a některé dováží. Schopnost získat potraviny z vlastních zdrojů je důležité pro určitou nezávislost země a také pro mezinárodní autoritu. Stát se také snaží ovlivnit stravování obyvatel, neboť špatné stravování může vést k vážným onemocněním, na jejichž léčení se pak finančně podílí i stát. (Peková a kol., 2012)

⁹ Peková a kol. (2012)

Ministerstvo zemědělství (2018) uvádí, že čeští zemědělci získávají finanční podporu jednak z rozpočtu České republiky, a poté co Česká republika vstoupila do Evropské unie, také z rozpočtu Evropské unie. Existuje velké množství různých programů a dotací, které jsou zemědělcům poskytovány s cílem podpořit zemědělskou produkci, zvýšit zájem o práci v zemědělství, zlepšovat kvalitu životního prostředí a další. Podrobněji budou dotace popsány v kapitole Financování zemědělství.

2.1. Společná zemědělská politika

Dle Euroskopu (2018) je Společná zemědělská politika jedna z nejstarších a nejnákladnějších politik Evropského společenství. Počátek Společné zemědělské politiky je spojen s Římskými smlouvami z roku 1957, začíná fungovat od roku 1962, kdy vznikl Evropský zemědělský orientační a záruční fond. Nicméně zcela začala fungovat Společná zemědělská politika až od roku 1968. Evropská zemědělská politika zajišťuje pro zemědělce určitou životní úroveň, stanovuje podmínky pro dobré životní podmínky zvířat, ochranu životního prostředí a bezpečnost potravin. Společná zemědělská politika je financována z Evropského zemědělského záručního fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

„Cíle společné zemědělské politiky:

- Zvýšení produktivity zemědělství
- Zajištění určité životní úrovně pro zemědělce
- Stabilizace trhů
- Nastavit přiměřené ceny
- Zajistit dostatek potravin pro obyvatelstvo “¹⁰

„Nástroje Společné zemědělské politiky:

- Přímé platby
- Intervenční ceny a nákupy
- Kvóty
- Vývozní subvence a dovozní a vývozní licence na zemědělské výrobky a potraviny
- Finanční asistence Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu“¹¹

¹⁰ Euroskop (2007)

¹¹ Jedlička (2004)

Fajmon (2006) rozděluje programy na podporu zemědělství, které poskytuje Společná zemědělská politika na dva druhy. Za prvé zde jsou programy na podporu produkce, které jsou financovány prostřednictvím Přímých plateb. Mezi hlavní Přímé platby patří Jednotná platba na plochu, Národní doplňkové přímé platby, Platby mladým zemědělcům a Greening. Za druhé to jsou programy, které se zaměřují na rozvoj venkova. Mezi tyto programy patří Horizontální plán rozvoje venkova, Operační program rozvoje venkova a multifunkční zemědělství, Program rozvoje venkova 2007-2013, Program rozvoje venkova 2014-2020.

Společná zemědělská politika prošla od svého vzniku několika změnami, na počátku zdůrazňovala především kvantitu, což se postupně mění a větší důraz je kladen na kvalitu, ale také na bezpečnost potravin, na podporu dobrých životních podmínek zvířat a životní prostředí.

2.1.1. Vliv Společné zemědělské politiky na Českou republiku

Čeští zemědělci ze vstupu České republiky do Evropské unie profitují. Díky vstupu se zemědělcům zvýšily příjmy a životní úroveň, zvýšily se také výkupní ceny a rozšířily se možnosti vývozu. Zahraniční obchod České republiky se zaměřuje především na země Evropské unie. Podpory z evropského rozpočtu jsou pro jednotlivé státy odlišné a podmínky pro nové státy EU znevýhodnily zemědělce daných zemí vůči zemědělcům stávajících členských států. Zemědělci z nových členských států, včetně České republiky, získali v porovnání s těmi starými členskými státy, v prvním roce pouze 25 % přímých plateb. Výše podpor se postupně zvyšovala až do roku 2013, kdy platby dosáhly stejné výše. (Euroskop, 2018)

V České republice je vykonáváním Společné zemědělské politiky pověřeno Ministerstvo zemědělství, jakožto ústřední orgán státní správy pro zemědělství. Ministerstvo zemědělství spolupracuje se Státním zemědělským intervenčním fondem, jakožto zprostředkovatelem dotací. Tyto instituce budou podrobněji popsány v následující kapitole.

2.2. Ministerstvo zemědělství

Jak uvádí zákon č. 2/1969 Sb. Ministerstvo zemědělství je ústřední orgán státní správy nejen pro zemědělství, ale také pro potravinářský průmysl, vodní a lesní hospodářství, rybářství a také pro myslivost. Dále je také ústředním orgánem ve věcech obchodování se zemědělskými a lesnickými produkty, veterinární péče, péče o potraviny, o ochranu zvířat a další.

Dle Ministerstva zemědělství (2018) pod jeho správu spadá:

- Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- Státní veterinární správa České republiky
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- Česká plemenářská inspekce
- Státní pozemkový úřad
- Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv
- Státní zemědělský intervenční fond

Orgány Ministerstva zemědělství:¹²

- **Ministr zemědělství**
- **Státní tajemník** – Jeho úkolem je zajištění organizačních věcí, správa služebních vztahů, odměňování státních zaměstnanců.
- **Náměstci ministra** – Náměstci ministra řídí jednotlivé sekce Ministerstva zemědělství, jako je sekce vodního hospodářství nebo sekce pro vědu a výzkum.

¹² Ministerstvo zemědělství (2018)

2.3. Státní zemědělský intervenční fond

Jak je uvedeno v zákoně č. 256/2000 Sb., tento Fond je zřízen jako právnická osoba na základě zákona o Státním zemědělském intervenčním fondu č. 256/2000 Sb. SZIF¹³ je akreditován jako agrární platební agentura a zároveň se jedná o jeden ze státních fondů České republiky se sídlem v Praze. SZIF vznikl v roce 2000, kdy nahradil Státní fond tržní regulace a spadá pod Ministerstvo zemědělství. Byl zřízen za účelem zprostředkování finanční podpory od Evropské unie a z národních zdrojů a následné kontroly čerpání dotací.

Činnost SZIFu je poměrně rozsáhlá. Jeho hlavním úkolem je rozhodování o poskytování dotací a kontrola dodržování podmínek nutných k získání dotací. Dále provádí intervenční nákup a prodej zemědělských produktů, zabývá se kvótami, vývozními subvencemi, dovozními a vývozními licencemi na zemědělské výrobky a také podporuje marketing zemědělských výrobků a další. (Zákon o SZIF, 2000).

Finanční zdroje fondu:¹⁴

- Dotace ze státního rozpočtu
- Výnosy z prodeje zemědělských produktů
- Prostředky poskytnuté z rozpočtu EU nebo jinými zahraničními subjekty
- Úvěry
- Finance poskytnuté od Ministerstva financí
- Penále a vrácené dotace v případě neoprávněného vyplacení dotací

SZIF (2000) uvádí, že se zaměřuje na administraci a kontrolu následujících plateb:

- Přímé platby
- Národní dotace
- Program rozvoje venkova
- Společná organizace trhu
- Operační program rybářství
- Značky kvalitních potravin KLASA a Regionální potravina

¹³ Státní zemědělský intervenční fond

¹⁴ Zákon o SZIF (2000)

Orgány Fondu:¹⁵

- **Generální ředitel**

Jedná se o statutární organ Fondu. Generální ředitel řídí činnost Fondu a zastupuje jej navenek, zároveň nemůže být členem dozorčí rady. Ředitel může být jmenován a odvolán Ministrem zemědělství a sám jmenuje a odvolává svého zástupce, který může ředitele zcela zastoupit v době jeho nepřítomnosti. Ředitel Fondu může založit nebo zrušit organizační útvary Fondu, jmenovat či odvolat vedoucí těchto organizačních útvarů a také vydávat příkazy, směrnice a jiné předpisy týkající se Fondu a další.

- **Dozorčí rada**

Kontrolním orgánem Fondu je Dozorčí rada Fondu, která dohlíží na jeho činnost a plnění cílů. Dále se také vyjadřuje k rozpočtu a výroční zprávě. Dozorčí rada se skládá z pěti členů, kteří jsou ve své funkci po dobu čtyř let. Místopředseda je volen Senátem Parlamentu České republiky, předseda a ostatní členové jsou voleni Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky.

¹⁵ SZIF (2018)

3. Financování zemědělství

Zemědělci v České republice mají možnost získat finanční podporu, kterou lze rozdělit na dvě skupiny podle toho, kdo tuto podporu poskytuje. České zemědělství je podporováno jednak z rozpočtu České republiky, ale také z rozpočtu Evropské unie. Poté, co Česká republika vstoupila do EU získali čeští zemědělci možnost čerpat dotace v rámci Společné zemědělské politiky, pro vyplácení těchto podpor musela Česká republika zřídit akreditovanou platební agenturu, kterou se stal SZIF.

V následující Tabulce č. 1 je znázorněno porovnání celkového státního rozpočtu a rozpočtu Ministerstva zemědělství.

Tabulka č. 1: Rozpočet státu a Ministerstva zemědělství 2000-2017 (mil. Kč)

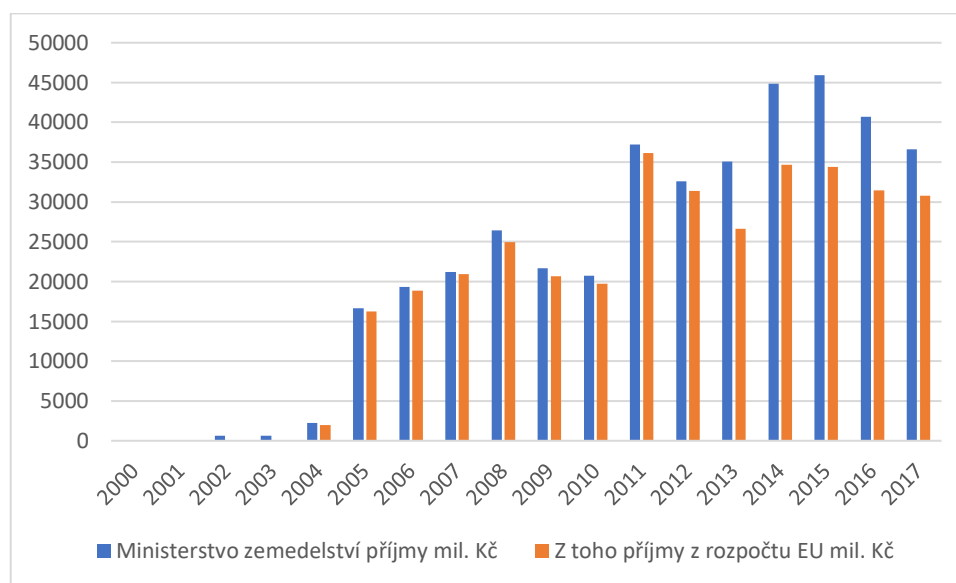
	Státní rozpočet příjmy	Státní rozpočet výdaje	Ministerstvo zemědělství příjmy	Ministerstvo zemědělství výdaje
2000	592 156	627 336	77	16 653
2001	636 197	685 177	129	13 920
2002	690 400	736 623	613	12 924
2003	684 062	795 362	613	14 402
2004	754 081	869 051	2 259	24 819
2005	824 831	908 416	16 652	37 117
2006	884 392	958 792	19 354	39 714
2007	949 477	1 040 777	21 188	46 941
2008	1 036 511	1 107 311	26 443	49 140
2009	1 114 002	1 152 102	21 666	40 023
2010	1 022 219	1 184 919	20 706	39 529
2011	1 044 001	1 179 001	37 190	51 337
2012	1 084 701	1 189 701	32 624	48 573
2013	1 080 768	1 180 768	35 106	44 135
2014	1 099 308	1 211 308	44 886	52 171
2015	1 118 455	1 218 455	45 894	53 755
2016	1 180 857	1 250 857	40 696	51 192
2017	1 249 272	1 309 272	36 646	51 965

Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, Ministerstvo financí 2000-2017, Ministerstvo zemědělství 2000-2017, vlastní úprava

Z Tabulky č. 1 je zřejmé, že jak příjmy ve státním rozpočtu, tak příjmy Ministerstva zemědělství jsou vždy nižší než výdaje. Zároveň je možné vidět, že rozpočet Ministerstva zemědělství tvoří pouze zlomek z celkového rozpočtu. Jak u příjmů státního rozpočtu, tak u výdajů státního rozpočtu a také u příjmů a výdajů Ministerstva zemědělství lze pozorovat dlouhodobě růstovou tendenci.

Roku 2004 kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie se jak příjmy, tak výdaje Ministerstva zemědělství několika násobně zvýšily. Přičemž i státní rozpočet se začal zvyšovat rychlejším tempem.

Graf č. 1: Příjmy Ministerstva zemědělství 2000-2017

Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, Ministerstvo financí 2000-2017, Ministerstvo zemědělství 2000-2017, vlastní úprava

Na Grafu č. 1 je znázorněno kolik z celkových příjmů Ministerstva zemědělství pochází z rozpočtu Evropské unie a kolik z rozpočtu České republiky. Jak z grafu vyplývá, tak příjmy z Evropské unie tvoří hlavní složku celkových příjmů Ministerstva zemědělství. Již pár let před vstupem České republiky do Evropské unie poskytovala Evropská unie finanční prostředky pro Ministerstvo zemědělství České republiky hlavně proto, aby se byli zemědělci schopni připravit na vstup do Evropské unie a vyrovnat se s konkurencí.

Můžeme pozorovat značnou rozkolísanost v příjmech. Jedním ze zlomových období byl právě rok 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie a příjmy pro Ministerstvo zemědělství se tak mnohonásobně zvýšily.

Při porovnání roku 2000 a 2005 můžeme říci, že se příjmy Ministerstva zemědělství zvýšily více než dvěstěkrát, a to z částky 77 mil. Kč na 16 652 mil Kč, přičemž právě 16 244 mil. Kč šlo z rozpočtu Evropské unie.¹⁶

¹⁶ Ministerstvo zemědělství (2000-2017), Ministerstvo financí (2000-2017), Český statistický úřad (2000-2017)

Dle údajů z Českého statistického úřadu, Ministerstva zemědělství a Ministerstva financí (2000-2017), je zřejmé, že jakéhosi vrcholu dosáhly příjmy v roce 2008, kdy byly ve výši 26 443 mil. Kč a v následujících dvou letech se tyto příjmy snižovaly a roku 2010 se snížily téměř o 6 mld. Kč. Poté následuje v roce 2011 prudký nárůst, a to až na částku 36 169 mil. Kč. Následující rok začaly příjmy opět klesat, z grafu vyplývá, že dochází k růstu financí, jež jsou poskytovány z rozpočtu České republiky. V roce 2017 se příjmy dostaly na hodnotu 36 646 mil. Kč, z toho Evropská unie poskytla 30 773 mil. Kč.

Jak můžeme na grafu pozorovat, tak v posledních šesti letech došlo k výraznému nárůstu příjmů, které nepocházejí z rozpočtu EU, nýbrž z rozpočtu České republiky. Které se navyšují právě z důvodu poklesu příjmů z evropského rozpočtu.

3.1. Národní dotace

Ministerstvo zemědělství (2018) uvádí, že Národní dotace jsou poskytovány čistě ze zdrojů České republiky a jsou spravovány Ministerstvem zemědělství ČR a vypláceny Státním zemědělským intervenčním fondem. Tyto dotace slouží k podpoře zemědělské výroby a agroenvironmentálních opatření, proti šíření nebezpečných nemocí hospodářských zvířat a k podpoře rozvoje venkova. Dále jsou to také programy, jejichž výsledky ani zisky nelze přímo kvantifikovat, jako je například včelařství.

Mezi tyto dotace patří například:

- Dotace na údržbu a obnovu kulturních a venkovských prvků
- Dotace na údržbu a obnovu kulturního dědictví
- Konzervace a využívání genetických zdrojů

Mezi národní dotace patří také Národní přímé doplňkové platby neboli Přejímné vnitrostátní podpory, které bývají řazeny mezi Přímé platby a bude o nich zmínka v následující kapitole.

3.2. Přímé platby

SZIF (2013) udává, že Přímé platby představují největší částku, jež je na dotace v zemědělství určena. Do roku 2004 byly tyto dotace poskytovány výhradně z národních zdrojů, ale poté co roku 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie, jsou přímé platby dotovány nejen z národních zdrojů, ale také z prostředků Evropské unie.

Od roku 2009 jsou v České republice prováděny Cross Compliance neboli Kontroly podmíněnosti. Jedná se o podmínky, které musí zemědělci plnit, aby získaly dotace z evropských zdrojů. Hlavním cílem Kontrol podmíněnosti je omezit negativní dopady zemědělství na životní prostředí a krajinu. Pokud žadatel o dotace tyto podmínky nedodrží, může dojít ke snížení dotací, nebo dokonce nevyplacení požadovaných dotací vůbec. (EAGRI¹⁷, 2009)

Povinnosti, které musí zemědělci plnit dle Ministerstva zemědělství (2017):

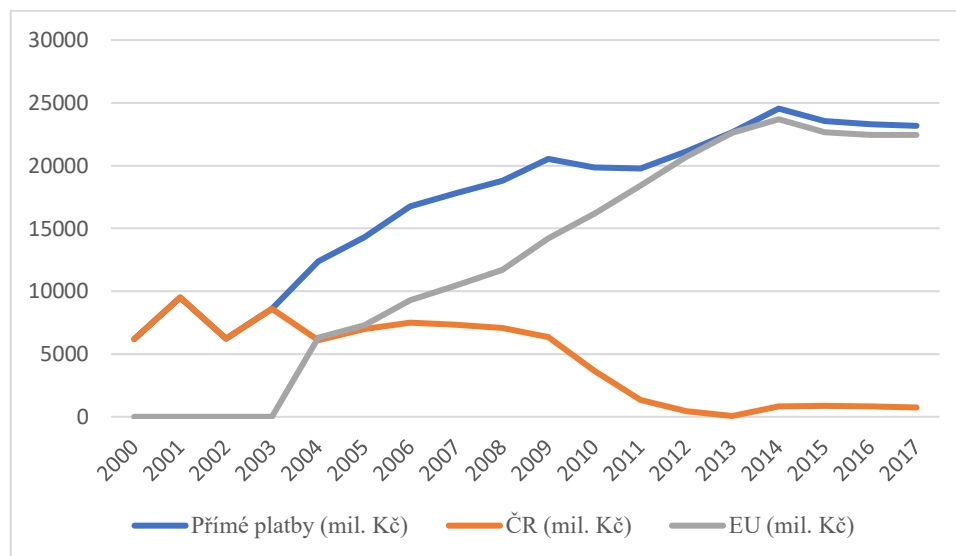
- Dobrý zemědělský a environmentální stav půdy
- Povinné požadavky na hospodaření
 - Ochrana vod před znečištěním dusičnany
 - Ochrana volně žijících ptáků
 - Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
 - Zásady a požadavky potravinového práva
 - Zásady používání některých látek s hormonálním účinkem
 - Identifikace a evidování prasat, skotu, ovcí a koz
 - Pravidla pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných nemocí
 - Uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh
 - Minimální požadavky na ochranu telat a prasat
 - Požadavky na ochranu zvířat chovaných pro hospodářské účely

Pokud chce zemědělec získat platbu, musí podat žádost akreditované platební agentuře, kterou je v České republice SZIF. Ten žádost zpracuje, vyhodnotí a poté dochází ke kontrole, zda má žadatel nárok na danou dotaci. Pokud je vše v pořádku, tak žadatel získává platbu v plné výši. Pokud se objeví nějaké nesrovnalosti, tak jsou platby snižovány, nebo může být žadatel i vyloučen z platby. SZIF vykazuje vyplacené dotace

¹⁷ Elektronický portál ministerstva zemědělství

Evropské komisi a Evropský zemědělský záruční fond je poté vyplatí. Pokud se jedná o národní doplňkové platby a posléze přechodné vnitrostátní podpory ty jsou hrazeny z rozpočtu České republiky (Musilová, 2014).

Graf č. 2: Přímé platby 2000-2017

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2000-2017, vlastní úprava

Přímé platby přinášejí značné finanční prostředky pro zemědělce a jejich význam v průběhu času vzrostl. Je zřejmé, že po vstupu ČR do EU, přímé platby začaly značně růst. Rozdíl mezi financemi, které začala poskytovat EU a těmi, které poskytovala ČR je propastný. Jak rostla podpora z rozpočtu Evropské unie, tak klesala podpora z rozpočtu České republiky. Na Grafu č.2 lze vidět, že Evropská unie poskytovala přímé platby České republice již před vstupním rokem 2004, neboť chtěla zabezpečit hladký přístup České republiky. Na grafu je zřejmý pozvolný pokles přímých plateb v posledních letech, což je způsobeno snahou EU snížit celkový objem přímých plateb.

3.2.1. Jednotná platba na plochu

Jednotná platba na plochu tvoří největší sumu z přímých plateb a je financována z rozpočtu Evropské unie prostřednictvím SZIF. Je poskytována na travní porost, ornou půdu, vinice, chmelnice, ovocný sad, zelinářské zahrady, rychle rostoucí dřeviny a další. Úlohou této platby je zabezpečení stálého příjmu pro zemědělce. Pokud chce zemědělec získat tuto dotaci, musí podat žádost v rámci tzv. jednotné žádosti, kterou podá ke Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu vždy do 15. května daného roku. Hlavní podmínkou pro získání této dotace je hospodařit alespoň na jednom hektaru půdy, který musí být řádně obhospodařován a tato půda musí být vedena v Evidenci využití půdy

podle uživatelských vztahů. Tento systém bude fungovat do roku 2020 poté dojde k přechodu na Jednotnou platbu na podnik. (EAGRI, 2015)

V následující Tabulce č. 2 jsou zaznamenány sazby SAPS¹⁸ v letech 2004-2017. Můžeme vidět, že do roku 2013 tyto sazby rostly a dosáhly maxima 6 068,88 Kč/ha, jak uvádí EAGRI (2004-2017), a od té doby opět klesají.

Tabulka č. 2: Sazby SAPS v letech 2004-2017

Rok	Sazba (CZK/ha)
2004	1 830,40
2005	2 110,70
2006	2 517,80
2007	2 791,50
2008	3 072,20
2009	3 710,00
2010	4 060,80
2011	4 686,50
2012	5 387,30
2013	6 068,88
2014	5 997,23
2015	3 543,91
2016	3 514,54
2017	3 377,73

Zdroj: EAGRI 2004-2017, vlastní úprava

3.2.2. Národní doplňkové přímé platby = Top-Up

Tyto platby jsou poskytovány výhradně ze zdrojů České republiky a zprostředkované SZIFem. Jedná se o národní doplňkové platby k Jednotné platbě na plochu, které jsou určeny k dotování určitých komodit, které byly znevýhodněny kvůli změnám v přímých platbách po roce 2004. Jedná se o platby na zemědělskou půdu, chmel, brambory, na chov ovcí, koz a krav. Jsou vypláceny do roku 2012, poté je nahrazují Přechodné vnitrostátní podpory, které mají stejnou podobu jako Národní doplňkové platby. Dotace byla určena původně pouze na období 2005-2012 pro dorovnání úrovně přímých plateb v nových členských státech, avšak nakonec Evropská legislativa umožnila její vyplácení až do roku 2020. (EAGRI, 2015)

¹⁸ Jednotná platba na plochu

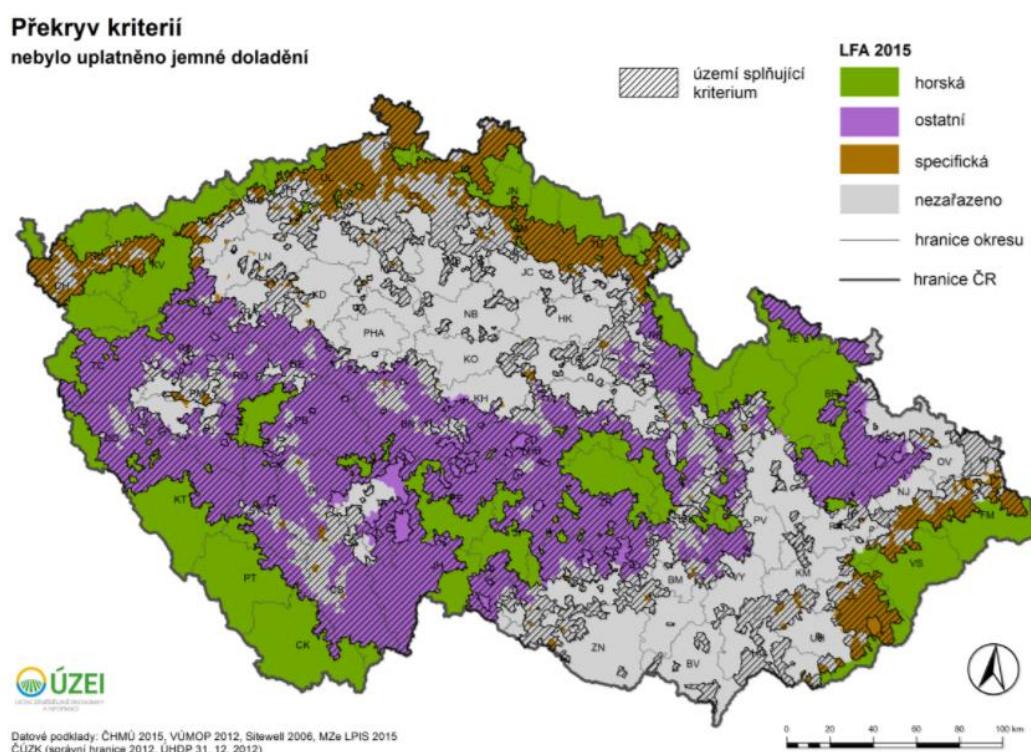
3.2.3. Platba v méně příznivých oblastech

Platba LFA¹⁹ je poskytována s cílem vyrovnání méně výhodných podmínek k podnikání a je poskytována od roku 1972. Tato dotace je poskytována na horské oblasti, na oblasti ohrožené vylidněním a oblasti, kde je nezbytná péče o zachování krajiny, na oblasti se specifickými nevýhodami. Pokud chce zemědělec získat tuto dotaci, musí hospodařit v dané oblasti alespoň následujících 5 let. Minimální výměra, na kterou může být dotace poskytnuta, je 1 ha zemědělské půdy. (Fajmon, 2006)

Celková výměra půdy, která je vedena jako LFA je přes 50 % zemědělské půdy. Hlavním cílem platby je podpora zemědělství v oblastech s přírodními nevýhodami, zajistit minimální úroveň osídlení a péči o krajinu.²⁰

Na následujícím Obrázku č. 2 je znázorněno rozložení méně příznivých oblastí v České republice v roce 2015.

Obrázek č. 2: Méně příznivé oblasti v ČR v roce 2015

Zdroj: Agrární komora ČR, 2015

¹⁹ Méně příznivá oblast

²⁰ ÚZEI (2007)

Dle ÚZEI²¹ (2007) byly v rámci této platby horské oblasti definovány jako oblasti s následujícím omezením:

- Nadmořská výška, která způsobuje nepříznivé klima.
- Svahy na územích s nižší nadmořskou výškou, které znemožňují využít zemědělskou techniku.

Oblasti ohrožené vylidněním a oblasti, kde je nezbytná péče o zachování krajiny byly definovány ve spojitosti s venkovským obyvatelstvem a produkčními podmínkami. Posuzuje se zde úrodnost půdy, příjmy zemědělců a také počet obyvatel na venkově.

Oblasti se specifickým omezením byly vymezeny jako oblasti s nepříznivými půdně-produkčními možnostmi, pobřežní oblasti nebo ostrovy, oblasti s vysokými dopravními náklady a oblasti s nepříznivým vodním režimem půdy.

3.2.4. Platba pro mladé zemědělce

Platba pro mladé zemědělce je určena pro začínající mladé zemědělce a slouží k usnadnění založení a rozvoji jejich podniku. Tato platba je vyplácena k Jednotné platbě na plochu, přičemž maximální výměra, na kterou může být platba poskytnuta je 90 ha. Žadatel musí být fyzická osoba, starší osmnácti let a zároveň nesmí být starší čtyřiceti let, dále musí mít alespoň minimální zemědělskou kvalifikaci a zahajovat zemědělskou činnost poprvé. Pokud se jedná o právnickou osobu, tak musí být řízena osobou mladší čtyřiceti let a zároveň starší osmnácti let. Platba pro mladé zemědělce je poskytována maximálně na dobu pěti let ve výši 45 tis. EUR. Jedná se o reakci na stárnutí pracovníků v zemědělství a nezájem mladých lidí o podnikání v tomto sektoru. (SZIF, 2016)

Mladí zemědělci mohou tyto dotace využít na:

- Stavby a technologie pro živočišnou výrobu
- Stavby a technologie pro rostlinou výrobu
- Nákup speciálních mobilních strojů pro zemědělskou výrobu
- Nákup nemovitosti
- Náklady spojené s přípravou a realizací projektu
- Nákup běžných zemědělských strojů²²

²¹ Ústav zemědělské ekonomiky a informací

²² SZIF (2013)

V následující Tabulce č. 3 je znázorněn celkový počet mladých zemědělců v roce 2015 a 2016. Tyto roky jsou zvoleny kvůli aktuálnosti a zároveň z důvodu nedostupnosti příslušných dat z roku 2017. Z tabulky je zřejmé, že počet mladých zemědělců se zvýšil, a to jak v případě fyzických osob, tak v případě právnických osob. Došlo ke zvýšení i celkové podporované výměry.

Tabulka č. 3: Platba pro mladé zemědělce 2015-2016

	2015	2016
Celkový počet MZ	3 890	4 273
Celková podporovaná výměra	77 650 ha	84 475 ha
Průměrná podporovaná výměra	20 ha	20 ha
Počet fyzických osob	3 724 (96%)	4 050 (95%)
Počet právnických osob	166 (4%)	223 (5%)

Zdroj: EAGRI 2015-2016, vlastní úprava

3.2.5. Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí = Greening

Platby Greening jsou určeny na podporu zemědělských postupů příznivých pro klimata a životní prostředí. Na tuto platbu je určeno 30 % z celkové částky národního stropu přímých plateb. Za předpokladu, že má zemědělský podnik více než 15 hektarů orné půdy, musí vyčlenit alespoň 5 % jako plochu v ekologickém zájmu, aby mu byla uznána Greeningová platba. (EAGRI, 2015)

Tato platba dle Ministerstva zemědělství (2015) obsahuje tři složky:

- Diverzifikace plodin
 - Jestliže vlastní zemědělský podnik mezi 10 až 30 ha orné půdy, musí pěstovat alespoň dvě plodiny, aby získal tuto platbu. Za předpokladu, že vlastní více než 30 ha orné půdy, musí pěstovat minimálně tři plodiny.
- Zachování výměry trvale travnatých porostů
 - Cílem je nenavyšovat ornou půdu, které již je i tak velké množství.
- Vyhrazení plochy využívané v ekologickém zájmu
 - Jestliže zemědělský podnik vlastní více než 15 ha orné půdy, má za povinnost vyčlenit nejméně 5 % plochy, jako plochu v ekologickém zájmu.

3.2.6. Dobrovolná podpora vázaná na produkci

Česká republika již dlouhou dobu finančně podporuje citlivé rostlinné a živočišné produkty. Platby jsou zaměřeny na podporu produkce brambor, chmele, ovoce, zeleniny, cukrové řepy, bílkovinných plodin, chov krav, ovcí a koz. (EAGRI, 2015)

V následující Tabulce č. 4 jsou zobrazeny průměrné sumy, které jsou ročně vypláceny v rámci Dobrovolné podpory vázané na produkci. Jak můžeme vidět, tak nejvíce se vyplácí na dojnice, a naopak nejméně na konzumní brambory.

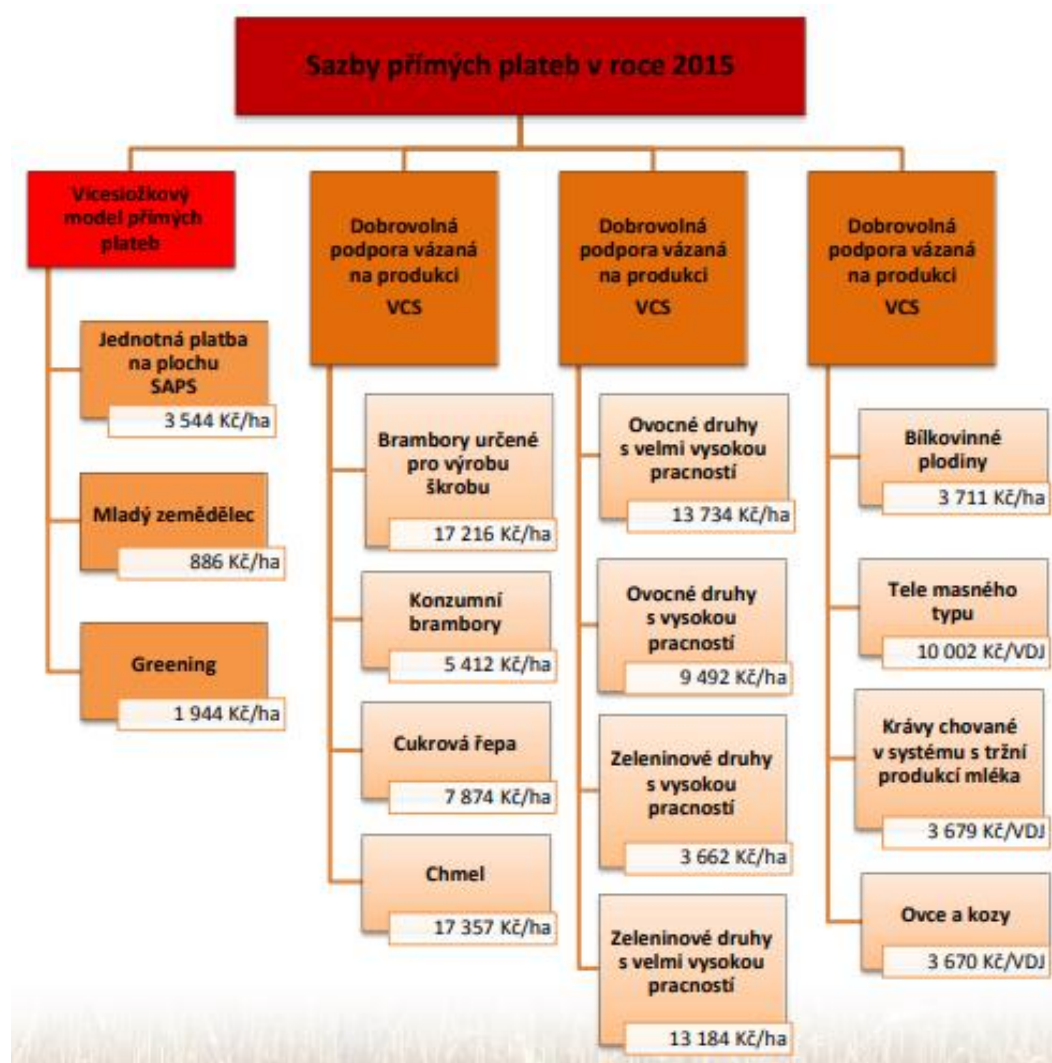
Tabulka č. 4: Nastavení Dobrovolné podpory vázané na produkci 2015

Citlivé sektory	Průměrná roční částka
Brambory určené na výrobu škrobu	85 mil. Kč
Chmel	85 mil. Kč
Ovoce	100 mil. Kč
Zelenina	100 mil. Kč
Konzumní brambory	50 mil. Kč
Cukrová řepa	450 mil. Kč
Bílkovinné plodiny	462 mil. Kč
Tele masného typu	668 mil. Kč
Dojnice	1 384 mil. Kč
Ovce a kozy	78 mil. Kč

Zdroj: EAGRI 2015, vlastní úprava

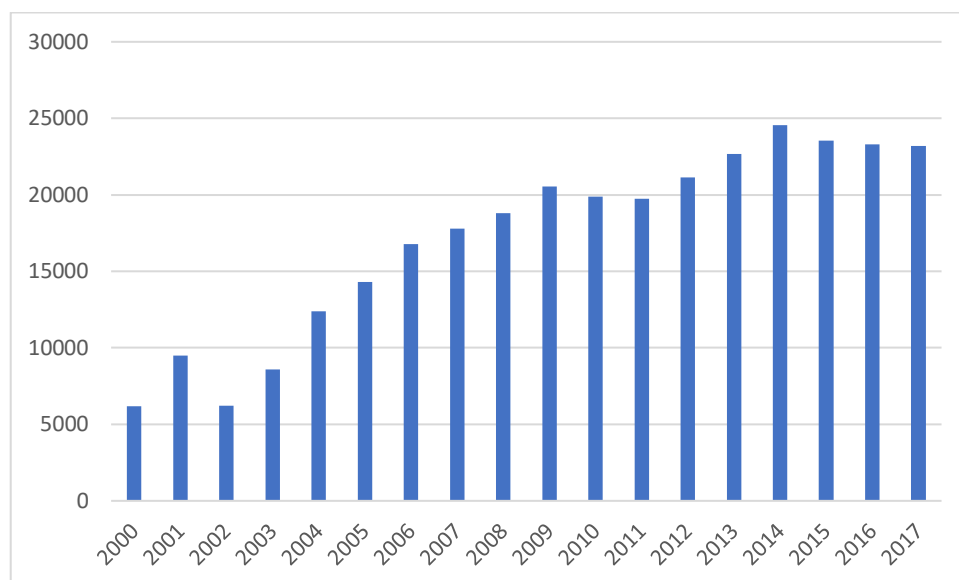
Na Obrázku č.3 jsou znázorněny sazby přímých plateb v roce 2015 pro Jednotnou platbu na plochu, Mladý zemědělec, Greening a Dobrovolnou podporu vázanou na produkci.

Obrázek č. 3: Sazby přímých plateb v roce 2015

Zdroj: EAGRI 2015

Graf č. 3: Přímé platby v jednotlivých letech celkem 2000-2017 (mil. Kč)

Zdroje: Ministerstvo zemědělství 2000-2017, vlastní úprava

Graf č. 3 byl vytvořen na základě dat z Ministerstva zemědělství (2000-2017), ze kterých čerpám při popisu tohoto grafu.

Na Grafu číslo 2 lze pozorovat vývoj vyplacených přímých plateb od roku 2000 do roku 2017. Je zřejmé, že dlouhodobě se zde projevuje růstová tendence, avšak v posledních letech se přímé platby začaly snižovat a podle rozhodnutí Evropské unie by se měly snižovat i nadále, neboť Společná zemědělská politika je jedna s nejnákladnějších politik EU.

Roku 2004 vstupuje Česká republika do Evropské unie a pro zemědělství to znamená značný příliv finančních prostředků na jeho podporu. Přímé platby jsou od této doby poskytovány nejen z českého rozpočtu, ale také z evropského a jednou z nejvýznamnějších podpor se stává Jednotná platba na plochu.

3.3. Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova

Jedná se o jeden z nejvýznamnějších předvstupních programů České republiky do EU a zároveň první dotační program EU. SAPARD²³ mohla ČR využít v letech 2000–2006, nejdéle však do dne, kdy vstoupí do EU. Tento program byl vytvořen za účelem pomoci zemím, které chtějí vstoupit do EU. Cílem programu bylo pomoci při zavádění práva, dále při budování institucí a legislativního rámce.²⁴

Ministerstvo zemědělství (2009) rozděluje tento program do 3. priorit:

- **Priorita 1: Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a potravinářství**

Tato priorita byla zaměřena na investice do zemědělského majetku, lepší zpracování zemědělských produktů a zlepšení kontroly kvality.

- **Priorita 2: Trvale udržitelný rozvoj venkova**

Druhá priorita se věnuje rozvoji vesnic a infrastruktury, diverzifikaci hospodářských aktivit a ochraně životního prostředí.

- **Priorita 3: Odborná pomoc**

Třetí priorita má za úkol zlepšení profesního vzdělávání a technickou pomoc.

Tento program byl zahájen v České republice v dubnu 2002 a proplácení projektů bylo ukončeno v listopadu 2005. Celkově bylo financováno 1495 projektů a poskytnutá částka byla 3,9 mld. Kč, z toho 2,9 mld. Kč bylo poskytnuto od Evropské unie a 1 mld. Kč z rozpočtu Ministerstva zemědělství České republiky. (SZIF, 2009)

Dle SZIF (2009) tento program pomohl České republice překonat období, kdy se Česká republika chystala vstoupit do EU a také usnadnil samotný vstup a zapojení se do struktury EU. ČR využila tento program v největší možné míře, a dokonce čerpala finanční prostředky nad stanovenou hodnotu.

Program přispěl ke zvýšení příjmů podpořených zemědělců, zvýšení produktivity práce, zefektivnění výrobních procesů a užívání výrobních faktorů, dále to také mělo pozitivní dopad na životní prostředí, zlepšení konkurenceschopnosti díky zvýšení produktivity a kvality a v neposlední řadě pomohl k vytvoření nových pracovních míst.

²³ Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova

²⁴ SZIF (2009)

3.4. Operační program rozvoje venkova a multifunkční zemědělství 2004-2006

Ministerstvo zemědělství (2012) udává, že tento program byl spolufinancován z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu a z Finančního nástroje pro podporu rybolovu. Cílem bylo podpořit zemědělskou výrobu, trvale udržitelný rozvoj venkova, podpořit zvýšení kvality života lidí, dále také konkurenceschopnost zemědělství a zlepšení životního prostředí.

Program je rozdělen na tři priority:²⁵

- **Priorita 1: Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesního hospodářství**

První priorita se zaměřuje na konkurenceschopnost zemědělství, zvýšení produktivity práce, příjmů v zemědělství, počtu pracovních míst a kvality zemědělských produktů. Dále odstranění negativních vlivů zemědělství na životní prostředí, zavádění nových technologií a diverzifikace zemědělské činnosti.

- **Priorita 2: Rozvoj venkova, rybářství a odborné vzdělávání**

Druhá priorita je zaměřena na podporu pozemkových úprav, vlastnické vztahy, budování zařízení na ochranu před povodněmi, zajištění dostatku znalostí, informací a dovedností, zlepšování zpracovávání rybářských výrobků.

- **Priorita 3: Technická pomoc**

Priorita číslo tři se soustředí na podporu efektivního řízení, propagaci, realizace kontroly, poskytování informací a výdaje na audit.

V rámci Operačního programu Rozvoje venkova a multifunkční zemědělství 2004-2006 bylo podáno 4 977 žádostí o finanční podporu, proplaceno však bylo pouze 3 340 projektů a vyplacená částka dosáhla výše 6 678 mil. Kč, dle údajů z Ministerstva zemědělství (2012).

Ministerstvo zemědělství (2012) prohlašuje, že program přispěl k rozvoji venkovských oblastí, čímž byla docílena vyšší atraktivita bydlení na venkově, program také přispěl ke zvýšení platů v zemědělství. Dalším cílem programu bylo zlepšení životního prostředí a

²⁵ EAGRI (2012)

zajištění udržitelného rozvoje venkova. V rámci tohoto cíle došlo k nárůstu plochy trvale travních porostů, vodních ploch a lesů. Nicméně nepodařilo se zamezit využívání hnojiv, jimiž je půda zatěžována.

Prioritu 1 lze označit za úspěšnou, neboť se podařilo u většiny případů překročit stanovené hodnoty, kromě zamýšlené míry nezaměstnanosti na venkově. Oproti prioritě 1 byla priorita 2 méně úspěšná, neboť zde byl nižší počet podpořených žadatelů a projektů, než byl stanoven, kvůli nízkému zájmu. Priorita 3, která byla zaměřena na podporu řízení a realizaci tohoto programu vykazala nízkou úroveň čerpání finančních prostředků, ale přesto naplnila potřeby programu.

3.5. Horizontální plán rozvoje venkova 2004–2006

Prioritou tohoto plánu byl trvale udržitelný rozvoj zemědělství a venkova.

„Hlavní cíle:

- Ochrana přírody a podpora udržitelného hospodářství
- Podpora zemědělských systémů s nízkými náklady
- Zlepšování hygienických podmínek
- Lepší životní podmínky pro zvířata
- Zlepšování sociální struktury na venkově

Podpora byla poskytována na následující opatření:

- Předčasné ukončení zemědělské činnosti
- Méně příznivé oblasti s enviromentálními omezeními
- Agroenviromentální opatření
- Lesnictví
- Zakládání skupin výrobců
- Technická pomoc ²⁶

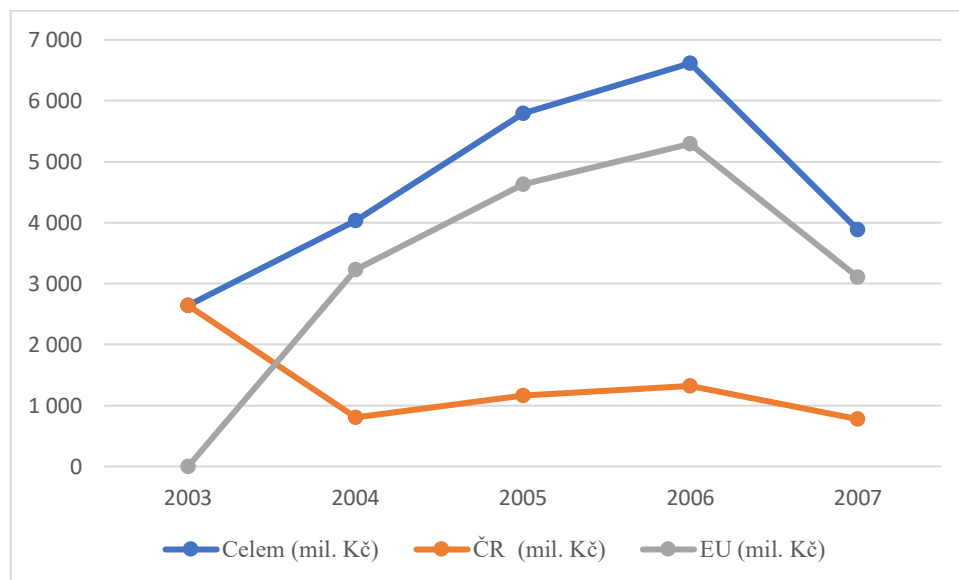
V následující Tabulce č. 5 a také Grafu č. 4 lze sledovat kolik financí bylo vynaloženo v jednotlivých letech fungování Horizontálního plánu rozvoje venkova.

²⁶ EAGRI (2008)

Tabulka č. 5: Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006

HRDP ²⁷					
	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem (mil. Kč)	2 642	4 033	5 794	6 617	3 883
ČR (mil. Kč)	2 642	807	1 162	1 323	776
EU (mil. Kč)	0	3 226	4 632	5 294	3 107

Zdroj: EAGRI 2003-2007, vlastní úprava

Graf č. 4: Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006

Zdroj: EAGRI 2003-2007, vlastní úprava

Program Horizontální plán rozvoje venkova fungoval v letech 2004–2006, ale finance vynaložené na tento program byly již roku 2003 a vyplácení dotací dobíhalo ještě v roce 2007. Jak je zřejmé, tak výdaje se s každým rokem zvyšovaly až na rok 2007, kdy už byl program ukončen a byly vypláceny zbylé dotace. Dále můžeme pozorovat, že finance zabezpečující tento program pocházeli jak z rozpočtu České republiky, tak z rozpočtu Evropské unie, ale právě peněžní obnos poskytnutý Evropskou unií byl několika násobně vyšší než obnos, který poskytla samotná Česká republika.

Dle EAGRI (2008) opatření Předčasné ukončení zemědělské činnosti, které bylo poskytnuto osobám starším 55 let, lze označit za úspěšné, neboť zemědělci, kteří ukončili činnost získali finanční prostředky na stáří a jejich podniky převzali mladí zemědělci, kteří se snažili snižovat náklady a zavádět nové technologie.

²⁷ Horizontální plán rozvoje venkova

Platby v rámci opatření Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálním omezením přispěly k udržitelnému využívání půdy a ochraně přírodních zdrojů.

Agroenvironmentální opatření přispělo k zavedení způsobů hospodaření šetrných k životnímu prostředí, ke snížení používání hnojiv a zvýšení biodiverzity.

Opatření Lesnictví přispělo k zvýšení výměry lesů, dále ke krátkodobému snížení nezaměstnanosti a zvýšení atraktivity území.

Opatření Zakládání skupin výrobců vedlo ke zvýšení podílu na trhu u komodit poskytovaných skupinami výrobců, zároveň se zvýšila jejich vyjednávací pozice ohledně tržních cen a odolnost vůči konkurenceschopnosti.

Opatření Technická pomoc, sloužilo k úspěšné realizaci programu, jako je administrace žádostí, vzdělávání pracovníků, zvýšení informovanosti zemědělců a hodnocení výsledků.

3.6. Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova je realizován v rámci Společné zemědělské politiky a je řízen Ministerstvem zemědělství České republiky. Je financován jak ze zdrojů České republiky, tak ze zdrojů Evropské unie, která poskytuje převážnou část financí.

3.6.1. Program rozvoje venkova 2007–2013

Program rozvoje venkova je zajištěn financemi z EU, Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova a financemi z rozpočtu České republiky. Program byl stanoven Národním strategickým plánem rozvoje venkova a spadal pod Společnou zemědělskou politiku, platby zprostředkovával SZIF. Hlavní cíl tohoto plánu byl udržitelný rozvoj venkova, zlepšení životního prostředí a snížení negativních dopadů způsobených zemědělstvím, podpora konkurenceschopnosti, vytváření nových pracovních míst a tím snížit nezaměstnanost na venkově. (SZIF, 2013)

Program byl rozdělen do čtyř os, které se následně dělí na jednotlivé priority:²⁸

OSA I. = Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

- Priorita 1 = Modernizace, inovace a kvalita

Jedná se o opatření jejichž cílem byla podpora konkurenceschopnosti zemědělských podniků, zlepšování kvality zemědělských, potravinářských produktů, lesnického hospodářství a posílení rozvoje venkova.

- Priorita 2 = Přenos znalostí

Tato opatření bylo zaměřeno na podporu odborného vzdělávání a poskytování poradenství v zemědělství, lesnictví a potravinářství, také zde byla zahrnuta podpora mladých zemědělců.

OSA II. = Zlepšování životního prostředí a krajiny

- Priorita 1 = Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů a tradičních zemědělských krajín
- Priorita 2 = Ochrana vody a půdy
- Priority 3 = Zmírňování klimatických změn

OSA III. = Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

- Priorita 1 = Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání obnovitelných zdrojů energie
- Priorita 2 = Podmínky růstu a kvalita života na venkově
- Priorita 3 = Vzdělávání
- Priorita 4 = Posílení kapacit

²⁸ SZIF (2013)

OSA IV. = Leader

Jedná se o metodickou osu. Cílem je podpořit rozvoj partnerství na venkově, zlepšit kvalitu života na venkově a zvětšení ekonomického potenciálu. Je zde jedna priorita:

- Priorita 1 = Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova

Osa I. a osa II. byly dotace určené přímo pro zemědělce, zatím co osa III. a osa IV. představují dotace pro obce a neziskové organizace.²⁹

Tabulka č. 6: Financování Programu rozvoje venkova podle os 2007-2013

Osa	Veřejné zdroje	
	Celkem veřejné (EUR)	z toho EZFRV ³⁰ (EUR)
Osa I	873 480 919	653 303 436
Osa II	1 930 910 316	1 544 657 001
Osa III	641 828 279	481 371 209
Osa IV	205 825 347	164 660 278
Technická pomoc	18 019 240	13 514 430
Celkem	3 670 064 101	2 857 506 354

Zdroj: EAGRI 2007-2013, vlastní úprava

Dle údajů ze SZIFu (2013) bylo v rámci Programu rozvoje venkova 2007-2013 vyplaceno téměř 3,7 mld. Eur neboli 100 mld. Kč. Z Tabulky č. 6 vyplývá, že nejvíce finančních prostředků bylo vynaloženo na osu II. Zlepšování životního prostředí a krajiny. Zároveň můžeme pozorovat, že převážná většina dotací, jež byla vyplacena pochází z rozpočtu Evropské unie, z Evropského zemědělského fondu rozvoje venkova.

Dle Ministerstva zemědělství (2006) byla většina cílů programu naplněna a dokonce překročena.

Osa I přispěla ke zvýšení konkurenceschopnosti, modernizaci zaváděním nových technologií, snížení produkčních nákladů, přenosu znalostí a také měla pozitivní dopad na životní prostředí. Mezera však byla v posílení produktivity práce.

Osa II byla vysoce využívána žadateli a vedla ke zlepšení životního prostředí, zajištění biodiversity a ochraně vody a půdy. Program rozvoje venkova naplnil své stanovené cíle v oblasti ochrany životního prostředí. Nepodařilo se však zabránit snižování počtu ptáků.

²⁹ SZIF (2013)

³⁰ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

V rámci Osy III byla zvýšena diverzifikace venkova, stabilizace pracovních míst a kvalita života na venkově.

Osa IV měla pozitivní vliv na rozvoj venkova, a to zejména ve vzdělání a informovanosti a podstatně přispěla ke spolupráci, ale nevytvořila příliš mnoho nových pracovních míst.

3.6.2. Program rozvoje venkova 2014–2020

Program rozvoje venkova České republiky 2014-2020 navazuje na předcházející Program rozvoje venkova České republiky 2007-2013 a nadále čerpá finance z EAFRD³¹.

Hlavní cíle tohoto programu jsou: zlepšení životního prostředí, zlepšit kvalitu života na venkově, podpora konkurenceschopnosti, inovace zemědělských podniků, podpora mladých lidí při vstupu do zemědělství a také podpora diverzifikace ekonomických aktivit s cílem vytvořit nová pracovní místa a snížení chudoby. (EAGRI, 2014)

„Program rozvoje venkova můžeme rozdělit na šest priorit:

- Priorita 1 = Podpora šíření znalostí a inovací v rámci zemědělství, lesnictví a venkovských oblastí
 - Opatření 1 = předávání znalostí a informační akce
 - Opatření 2 = poradenské řídicí a pomocné služby pro zemědělce
 - Opatření 3 = spolupráce při vývoji nových produktů a zavádění nových technologií
- Priorita 2 = Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti a podpora zemědělských inovací
 - Opatření 1 = investice do hmotného majetku
 - Opatření 2 = spolupráce
 - Opatření 3 = rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti
 - Opatření 4 = investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů
 - Opatření 5 = předávání znalostí a informační akce

³¹ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

- Priorita 3: Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
 - Opatření 1 = investice do hmotného majetku
 - Opatření 2 = dobré životní podmínky zvířat
 - Opatření 3 = spolupráce
- Priorita 4: Obnova, ochrana a zlepšování ekosystému
 - Opatření 1 = investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů
 - Opatření 2 = investice do infrastruktury
 - Opatření 3 = agroenvironmentálně-klimatické opatření
 - Opatření 4 = ekologické zemědělství
 - Opatření 5 = platby v rámci sítě Natura 2000 a vodní rámcové směrnice
 - Opatření 6 = platby pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními
 - Opatření 7 = lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů
 - Opatření 8 = předávání znalostí a informační akce
- Priorita 5: Podpora účinného využívání zdrojů a přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku
 - Opatření 1 = investice do hmotného majetku
 - Opatření 2 = spolupráce
 - Opatření 3 = rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti
 - Opatření 4 = podpora zalesňování a zakládání lesů
 - Opatření 5 = agroenvironmentálně-klimatické opatření
- Priorita 6: Podpora sociálního začlenění, snižování chudoby a podpora hospodářského rozvoje na venkově.
 - Opatření 1 = rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti, podpora investic na založení a rozvoj nezemědělských činností
 - Opatření 2 = iniciativa LEADER³²

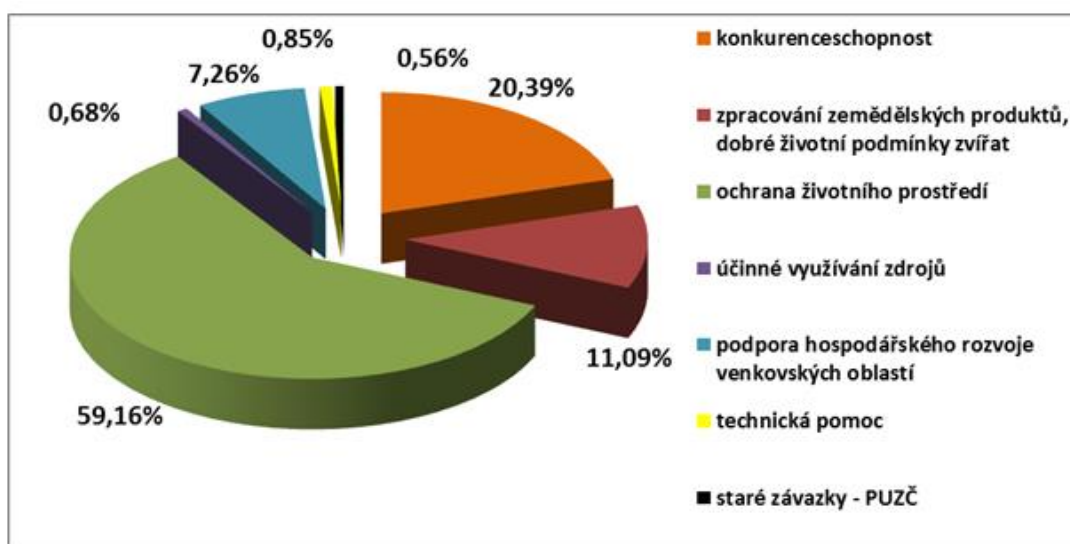
Ministerstvo zemědělství (2014) udává, že částka, jenž bude vyplacena v rámci Programu rozvoje venkova 2014–2020 byla stanovena téměř na 3,5 miliardy EUR, tedy téměř 100

³² Eurostat (2018)

miliard Kč. Z rozpočtu Evropské unie by mělo putovat 2,3 miliardy EUR, tedy přibližně 62 miliard Kč a z rozpočtu České republiky 1,2 miliardy EUR, tedy zhruba 34 miliard Kč.

Na Grafu č. 5 je znázorněno procentní vyjádření finančních prostředků, které by měly směřovat do jednotlivých oblastí programu. Je zřejmé, že nejdůležitější částí je ochrana životního prostředí.

Graf č. 5: Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí 2014-2020

Zdroj: EAGRI 2014

K datu 30.6.2017 Ministerstvo zemědělství (2017) prohlašuje, že počet realizovaných a proplacených projektů je nízký, a tudíž i naplňování cílů je na nízké úrovni.

3.7. Dotace v rámci Společné organizace trhu

Společná organizace trhů je uplatňována Evropskou unií na určité zemědělské komodity a stanovuje u nich podmínky výroby a obchodu a poskytuje na ně dotace a licence. Jejím cílem je regulace nabídky a poptávky a stabilizace cen. Společnou organizaci trhu lze rozdělit na živočišnou a rostlinnou výrobu. (SZIF, 2013)

- Živočišná výroba

Zaměřuje se na vejce, drůbeží, skopové, kozí, hovězí, telecí a vepřové maso, dále také na mléko a včelařství.

- Rostlinná výroba

Zaměřuje se na intervenční nákup, prodej a skladování obilovin, cukru, ovoce a zeleniny, vína, řepky olejné.

V rámci SOT³³ vznikl například projekt Ovoce a zelenina do škol, jehož cílem je podpora zdravého stravování. Dále vznikl program Restrukturalizace a přeměna vinic, který je určen na změnu odrůdové skladby vinice, přesun vinice do svahu, techniku zlepšující obhospodařování vinice. Dalším projektem je Mimořádná podpora na přizpůsobení, která je určena pro producenty mléka, ale i pro další odvětví živočišné výroby a poskytuje se podle počtu zvířat.³⁴

4. Význam zemědělství pro národní hospodářství

Zemědělství je jedním z tradičních odvětví národního hospodářství. Poskytuje pracovní místa, je zdrojem příjmů a zároveň do tohoto sektoru plyne značné množství peněz. Zemědělci mají důležitou funkci, a to zajištění potravin pro lidi. Roku 2015 byla zemědělská půda v České republice o výměře 53 % z celkové plochy. Převážnou část zemědělské půdy tvoří orná půda, ale její výměra neustále klesá, naopak dochází k růstu trvale travních porostů. Vlastníci půdy jsou převážně fyzické či právnické osoby a těchto vlastníků je velké množství. Zemědělskou výrobu lze rozdělit na živočišnou a rostlinou výrobu. (EAGRI, 2015)

- Živočišná výroba

Jedná se o důležitou součást zemědělské výroby, neboť využívá rostlinnou výrobu a podílí se na údržbě krajiny. Hlavním úkolem je výroba masa, mléka, vajec, a to jak pro domácí, tak zahraniční trh.

- Rostlinná výroba

Česká republika se v rámci rostlinné výroby zaměřuje na výrobu potravin, krmiv a surovin pro potravinářský a farmaceutický průmysl, ale i další odvětví. Nejrozšířenější pěstovanou plodinou jsou obilniny, které zaujímají zhruba 1,6 mil. ha, dále se pěstují zejména olejniny, píce, luskoviny.

³³ Společná organizace trhu

³⁴ SZIF (2013)

4.1. Hrubý domácí produkt

Tato kapitola je zaměřena na hrubý domácí produkt České republiky, příspěvek zemědělství k celkovému HDP a podíl zemědělství na HDP.

Tabulka č. 7: HDP ve stálých cenách roku 2010 za rok 2000-2017

	HDP v s.c. 2010 (mil. Kč)	Příspěvek zemědělství, lesnictví a rybářství k HDP v s.c. 2010 (mil. Kč)	Podíl zemědělství, lesnictví a rybářství na HDP (%)
2000	2 902 335	66 023	2,28
2001	2 986 412	64 380	2,16
2002	3 033 116	63 950	2,11
2003	3 142 271	65 803	2,09
2004	3 291 482	73 000	2,22
2005	3 508 968	80 460	2,29
2006	3 756 147	73 359	1,95
2007	3 966 051	54 626	1,38
2008	4 065 394	59 537	1,46
2009	3 876 143	71 771	1,85
2010	3 958 126	60 210	1,52
2011	4 028 596	61 372	1,52
2012	3 999 558	63 900	1,60
2013	3 980 151	62 339	1,57
2014	4 088 215	67 368	1,65
2015	4 308 480	71 078	1,65
2016	4 415 789	77 731	1,76
2017	4 614 186	81 397	1,76

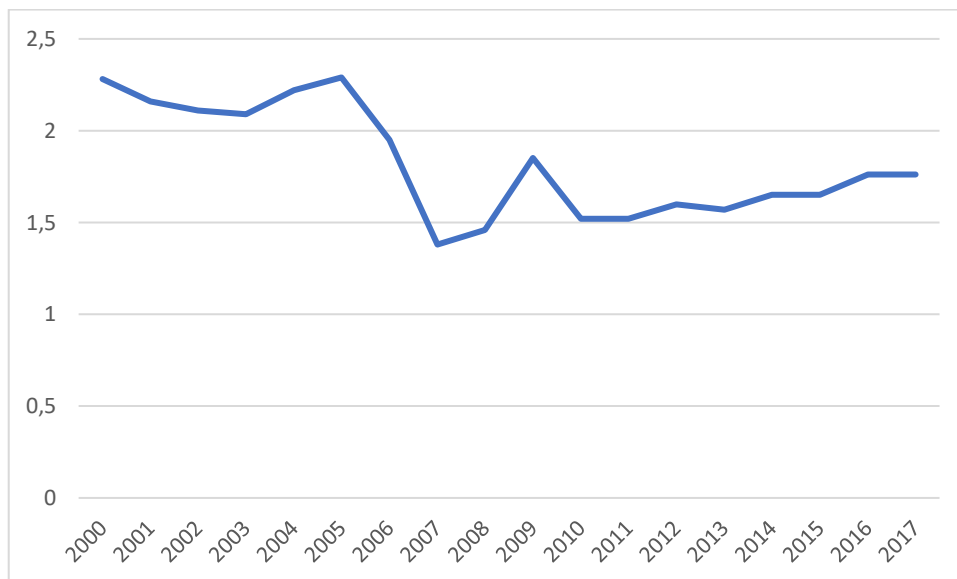
Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, vlastní úprava

Z Tabulky č. 7, která je vytvořena dle údajů Českého statistického úřadu (2000-2017), lze pozorovat, že hrubý domácí produkt vykazuje rostoucí tendenci až do roku 2008, kdy dosahuje výše 4 065 394 mil. Kč a v roce 2009 následuje pokles, který byl způsoben globální hospodářskou krizí a ekonomika se propadá do hluboké recese. Již v roce 2010 můžeme zaznamenat oživení ekonomiky až do roku 2012, kdy dochází opět k recesi, která byla ve srovnání s rokem 2009 mírnější, ale delší. K obnovení růstu dochází v roce 2014 a trvá až do roku 2017.

Jak z tabulky vyplývá, tak příspěvek zemědělství k HDP kolísá mnohem víc než samotné HDP. Je zřejmé, že zatím co celkové HDP v roce 2009 kleslo téměř o 200 mld. Kč, příspěvek zemědělství vzrostl o více než 12 mld. Kč. Avšak k výraznému poklesu tohoto příspěvku dochází v následujícím roce, kdy již celkové HDP opět roste. Podobný případ nastává v roce 2012, kdy celkové HDP opět klesá, ale příspěvek zemědělství se zvyšuje,

následující rok však opět klesá. V posledních letech můžeme pozorovat opět nárůst tohoto příspěvku.

Graf č. 6: Podíl zemědělství na hrubém domácím produktu 2000-2017

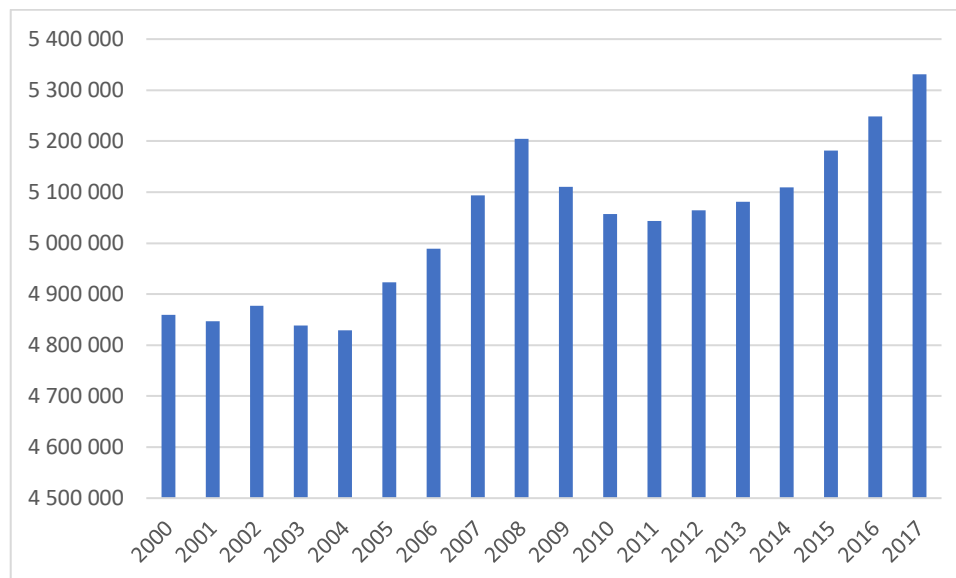
Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, vlastní úprava

Graf č. 6 zachycuje podíl zemědělství na HDP. Z grafu je zřejmá rozkolísanost tohoto podílu. Roku 2000 byl podíl ve výši 2,28 %, poté do roku 2003 klesal. Rok 2005 byl rokem, kdy podíl zemědělství byl z vybraného období nejvyšší a dosáhl výše 2,29 %. Naopak k největšímu poklesu došlo v roce 2007, kdy byl podíl pouze 1,38 %. Další, ale menší vrchol můžeme sledovat v roce 2009, kdy panovala globální krize, ale následující rok již dochází k propadu. Od roku 2010 lze pozorovat rostoucí tendence podílu a v roce 2017 se dostává na úroveň 1,76 %. Z dlouhodobého hlediska je však patrný klesající trend. (ČSÚ³⁵, 2000-2017)

³⁵ Český statistický úřad

4.2. Zaměstnanost

Graf č. 7: Počet zaměstnaných osob celkem 2000-2017

Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, vlastní úprava

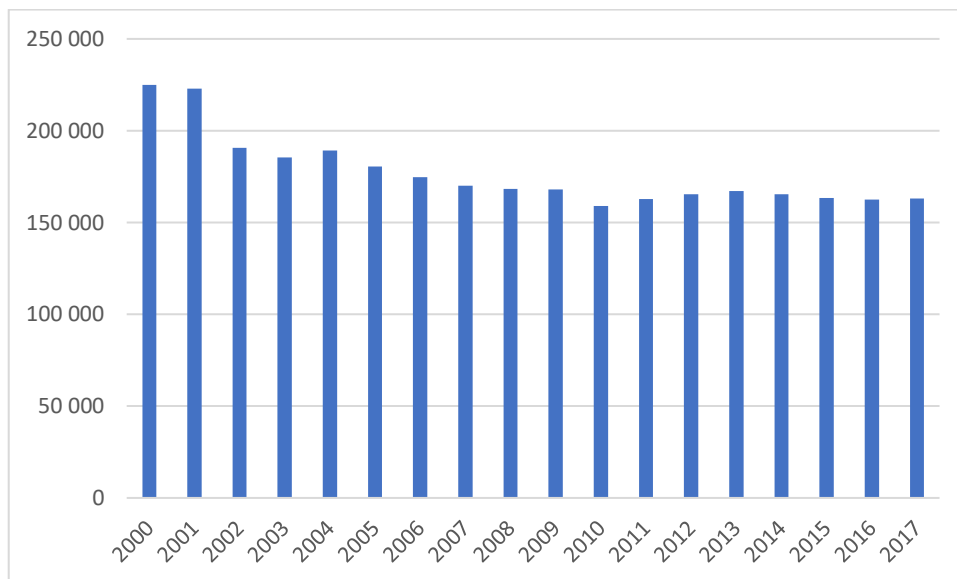
Graf č. 7 zobrazuje, na základě dat z Českého statistického úřadu (2000-2017), celkovou zaměstnanost v České republice. Roku 2001 poklesl počet zaměstnaných osob oproti předcházejícímu roku přibližně o 13 000 osob. V roce 2002 se zaměstnanost opět zvýšila, a byla dokonce vyšší než v roce 2000, ale v následujících dvou letech opět klesá, až se dostala na úroveň, kdy bylo zaměstnáno 4 828 886 osob. Z grafu je zřejmé, že právě v tomto roce byla zaměstnanost ze zvoleného období nejnižší. Tento pokles zaměstnanosti ovšem odstartoval růst v následujících letech. V roce 2008 došlo opět ke zlomu. V tomto roce bylo zaměstnáno 5 110 100 osob a následující rok poklesla zaměstnanost téměř o 100 000 lidí. Od té doby zaměstnanost klesá až do roku 2011, ve kterém dosahuje 5 043 438 osob a dále už následoval opět růst až do roku 2017, ve kterém bylo zaměstnáno 5 330 738 osob.

4.2.1. Zaměstnanost v zemědělství

Zaměstnání v zemědělství má řadu specifík jako je nízká mobilita pracovní síly. Zemědělci jsou při své práci vázáni nejen svým bydlištěm, ale také tím, kde mají hospodářství či půdu. Zemědělství se vyznačuje sezónností, a proto je obtížné v tomto odvětví zaměstnávat lidi. Neboť v létě je sice ve většině zemědělských podniků práce dostatek, ale v zimě jí již tolik není. V zemědělství je tedy nerovnoměrná potřeba práce, a to není rozdíl pouze mezi létem a zimou, ale i v jednotlivých dnech v týdnu, a dokonce

také v jednotlivých hodinách. Proto se zde objevuje problém mezd v zemědělství, které jsou nízké a bude se jím zabývat následující kapitola.

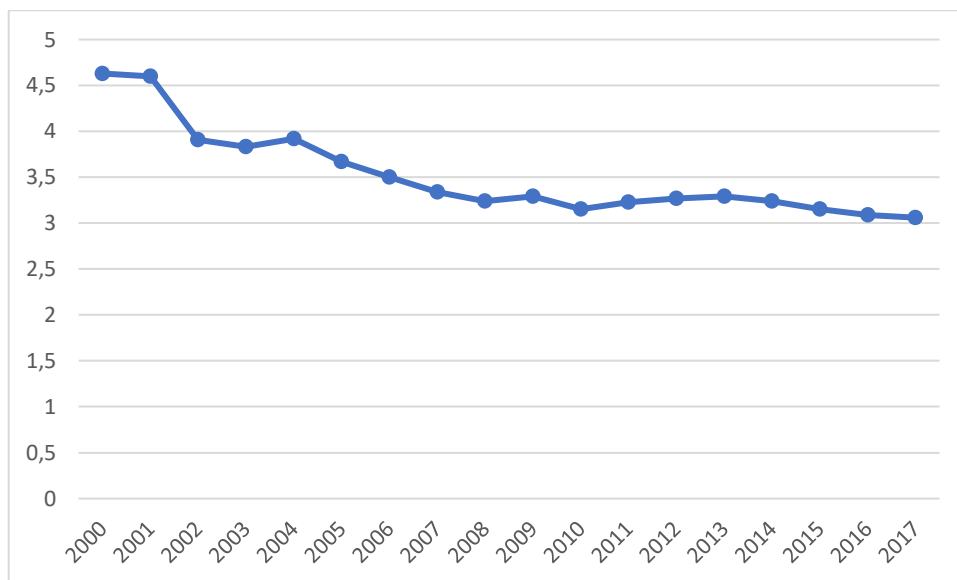
Graf č. 8: Počet zaměstnaných osob v zemědělství, lesnictví a rybářství 2000-2017

Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, vlastní úprava

Na Grafu č. 8, ve kterém čerpám data z ČSÚ (2000-2017), je znázorněn počet zaměstnaných osob v zemědělství, lesnictví a rybářství. V roce 2000 bylo zaměstnáno v zemědělství, lesnictví a rybářství 224 991 osob, poté následoval pokles až do roku 2003, kdy bylo zaměstnáno 185 339 osob, roku 2004 došlo k mírnému zvýšení zaměstnanosti v sektoru, následně však v dalších letech pokračoval opět pokles. Tentokrát se počet zaměstnaných osob snižoval až do roku 2010, ve kterém bylo zaměstnáno v tomto sektoru 159 097 zaměstnanců. Od roku 2011 až do roku 2013 následoval nárůst zhruba o 5 000 osob. V dalších letech lze pozorovat opět pokles zaměstnanosti v této oblasti až do roku 2016. Roku 2017 se zaměstnanost v tomto sektoru opět zvýšila a dosáhla výše 163 128 osob.

Graf č. 9: Podíl osob zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybářství na celkové zaměstnanosti v % 2000-2017

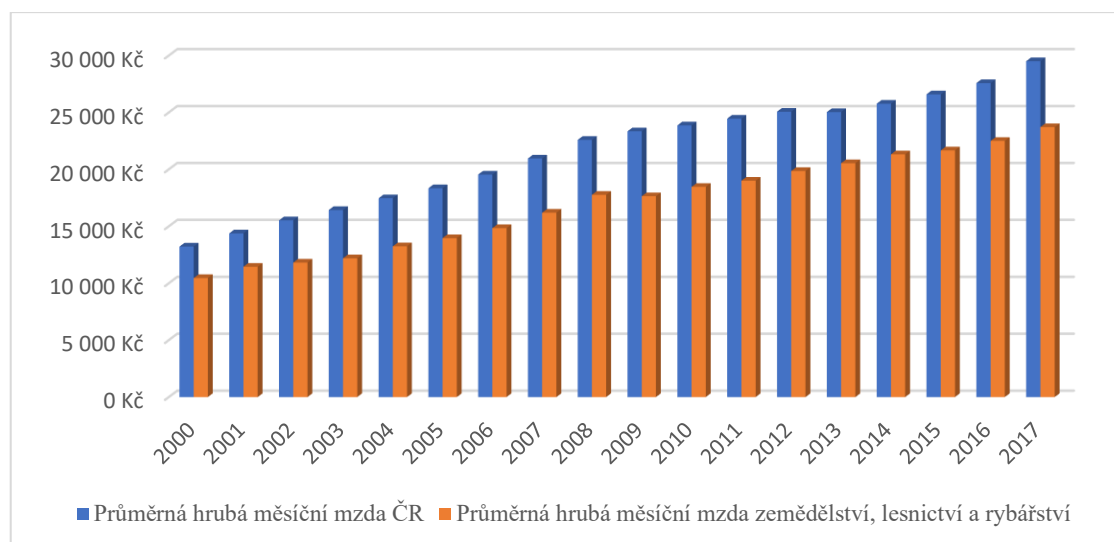

Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, vlastní úprava

Graf č.9 zachycuje podíl osob zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybářství na celkové zaměstnanosti v %. Nejvyšší podíl zaměstnanosti lze vidět již v roce 2000, kdy byl tento podíl ve výši 4,6 %, poté až na drobné výkyvy stále klesal. Roku 2004 došlo k mírnému zvýšení podílu na celkovém počtu zaměstnaných osob a dosáhl 3,92 %. Poté podíl opět klesal až do roku 2008, kdy byl ve výši 3,24 % a v následujícím roce se zvýšil na 3,29 %, v dalším roce, ale opět mírně poklesl. V letech 2011-2013 dochází k pozvolnému růstu podílu zaměstnaných osob v zemědělství, lesnictví a rybářství, ale v období 2014-17 je zřejmý další pokles, a to až na 3,06 %. (ČSÚ, 2000-2017)

4.2.2. Mzda

Graf č. 10: Průměrná hrubá měsíční mzda 2000-2017

Zdroj: Český statistický úřad 2000-2017, vlastní úprava

Na Grafu č. 10 lze pozorovat rozdíl mezi průměrnou mzdou v České republice a průměrnou mzdou v zemědělství, lesnictví a rybářství. Z grafu je hned na první pohled zřejmé, že ačkoliv mzda v zemědělství neustále roste, je stále menší než průměrná mzda v České republice. V roce 2000 byla průměrná hrubá měsíční mzda v ČR ve výši 13 219 Kč, zatímco průměrná hrubá měsíční mzda v zemědělství, lesnictví a rybářství byla pouze 10 456 Kč. Roku 2010 byla průměrná mzda v ČR 23 864 Kč a v zemědělství byla 18 465 Kč, tedy opět nižší. V roce 2017 se průměrná hrubá mzda České republiky zvýšila na 29 504 Kč, oproti tomu průměrná mzda v zemědělství dosahovala pouze výše 23 713 Kč.³⁶

Právě nízká mzda v zemědělství může být jedním z faktorů, proč se zaměstnanost v tomto sektoru snižuje.

³⁶ Český statistický úřad (2000-2017)

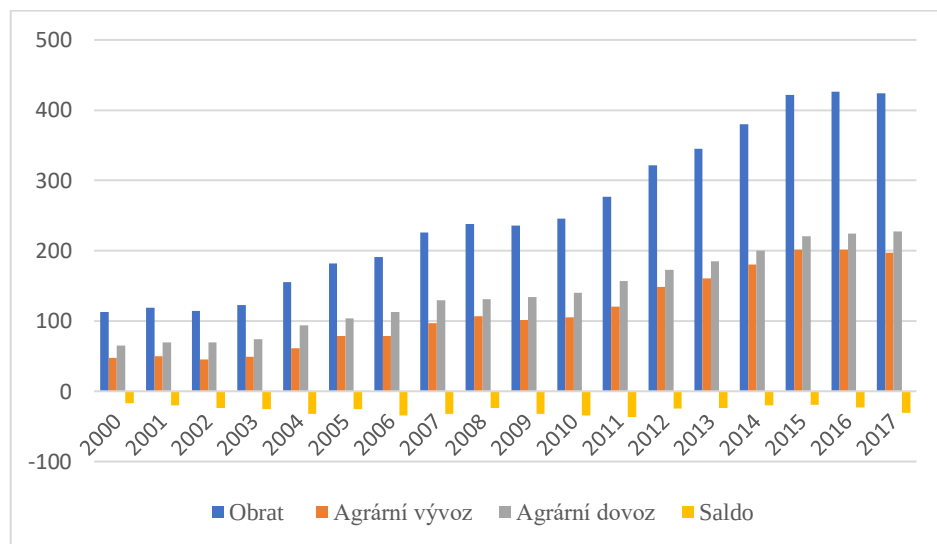
4.3. Zahraniční obchod

Česká republika nejvíce obchoduje se zeměmi Evropské unie. Poté co Česká republika vstoupila do Evropské unie, se obchod s členskými zeměmi EU výrazně zjednodušil a zároveň získala přístup na nové trhy. V roce 2004 je zaznamenán zřetelný nárůst zahraničního obchodu České republiky.

Smutka (2004) považuje za hlavní nevýhody vstupu do EU v rámci agrárního zahraničního obchodu fakt, že je zde velký podíl malých obchodníků, kteří se nemohli prosadit. Dále také malé kapitálové zajištění obchodníků, což byl problém vzhledem k většímu kapitálovému zajištění velkých a zkušených společností stávajících zemí EU. Také byly ohroženy komparativní výhody, jako je nižší cena a levnější pracovní síla.

Jsou zde však i výhody vstupu do Evropské unie. Česká republika získala přístup na trhy Evropské unie a také na trhy zemí s nimiž má EU obchodní smlouvy, trhy zemí jako je Afrika, Pacifik, Karibik, se kterými do té doby obchodovala jen minimálně. Dále to pro Českou republiku znamenalo příliv zahraničního kapitálu, investorů a dotací pro české zemědělství z evropského fondu.

Graf č. 11: Vývoj agrárního zahraničního obchodu 2000-2017 (mld. Kč)

Zdroje: Ministerstvo zemědělství 2000-2017, Ústav zemědělské ekonomiky a informací 2000-2017, vlastní úprava

Graf č. 11 popisuje vývoj agrárního zahraničního obchodu, a to konkrétně obrat agrárního zahraničního obchodu, agrární dovoz a vývoz a také saldo agrárního zahraničního obchodu. Jak u obratu, tak i u vývozu či dovozu lze sledovat růstovou tendenci.

Při podrobnějším zaměření se na obrat, je zřejmé, že neustále roste, kromě drobných výkyvů v letech 2002, 2009 a 2017, kdy byl zaznamenán pokles agrárního obratu. Dále je možné sledovat, že obrat se ve vybraném období výrazně zvýšil. Při porovnání roku 2000 s rokem 2017 zjistíme, že obrat se zvýšil téměř čtyřnásobně.

Podobně jako u obratu, tak i u agrárního vývozu lze pozorovat drobný pokles v letech 2002, 2009 a 2017. Země, kam plyne největší množství agrárních produktů České republiky jsou Slovensko, Německo a Polsko. Nejvíce se vyvážejí tabákové výrobky, pšenice, mléko, pivo, řepkový olej a pekařské zboží.³⁷

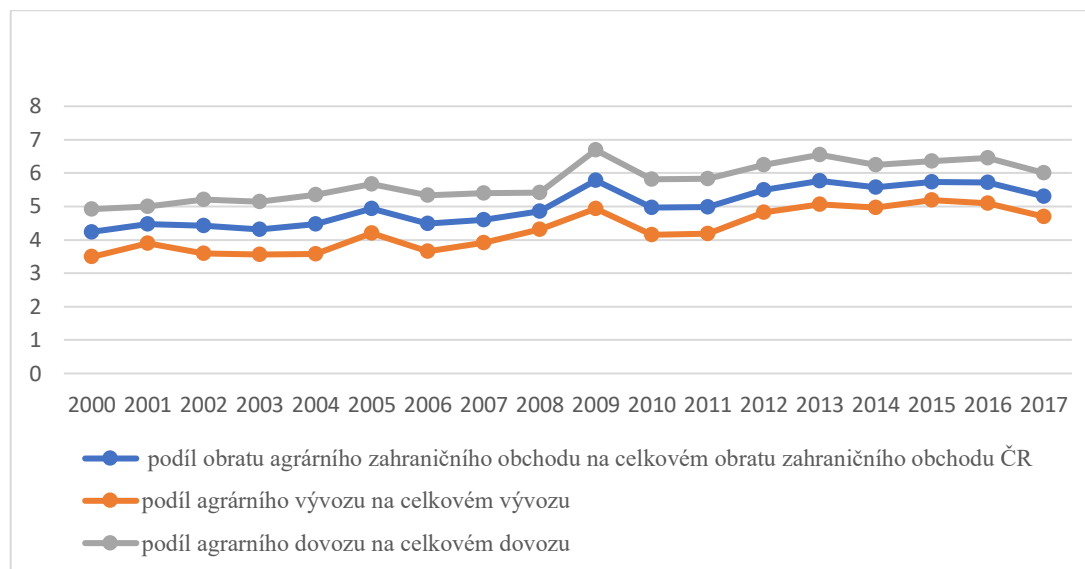
V případě agrárního dovozu došlo k drobnému poklesu pouze v roce 2002, jinak je zřejmý neustálý růst dovozu. Česká republika nejvíce dováží z Německa, Polska a Slovenska. Mezi nejčastěji dovážené komodity patří vepřové a drůbeží maso, ovoce, káva, nezpracovaný tabák, čokoláda a sýry. (ÚZEI, 2016)

V případě salda agrárního obchodu je zřejmá rozkolísanost hodnot. Je možné si všimnout, že agrární dovoz je ve sledovaném období vždy větší než agrární vývoz, a proto je tedy saldo agrárního obchodu ve sledovaném období v každém roce záporné. Největší propad zaznamenalo saldo v roce 2011, kdy dosáhlo hodnoty -34,6 mld. Kč. Naopak nejvyšší saldo bylo v roce 2000, kdy bylo na hodnotě -17,3 mld. Kč.³⁸

³⁷ ÚZEI (2016)

³⁸ ÚZEI (2003, 2013)

Graf č. 12: Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu 2000-2017

Zdroje: Ministerstvo zemědělství 2000-2017, Ústav zemědělské ekonomiky a informací 2000-2017, vlastní úprava

Graf č. 12 zobrazuje podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu. Na grafu lze vidět podíl obratu agrárního zahraničního obchodu na celkovém obratu zahraničního obchodu České republiky, dále také podíl agrárního dovozu a vývozu na celkovém dovozu a vývozu České republiky.

Z grafu je zřejmé, že křivky mají velice podobný průběh, ačkoliv dovoz je vyšší než vývoz. Až na výkyvy v některých letech lze poznamenat, že je pozorována růstová tendence. K největšímu výkyvu hodnot dochází v roce 2009, kdy podíl obratu AZO³⁹ na celkovém obratu zahraničním obratu byl 5,78 %, podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu byl 4,94 % a podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu 6,69 %. (ÚZEI, 2009)

Při porovnání roku 2000 s rokem 2017 lze pozorovat, dle dat z ÚZEI (2000) a MZe⁴⁰ (2017), určitý nárůst všech hodnot. Podíl obratu AZO byl v roce 2000 ve výši 4,24 %, v roce 2017 vzrostl na 5,30 %. Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu byl v roce 2000 na hodnotě 3,49 % a roku 2017 na hodnotě 4,70 %. V případě podílu agrárního dovozu můžeme pozorovat také nárůst, a to z hodnoty 4,92 % z roku 2000 na 6,00 % z roku 2017.

³⁹ Agrární zahraniční obchod

⁴⁰ Ministerstvo zemědělství

Závěr

Zemědělství je důležitou součástí národního hospodářství, neboť vykonává řadu nezastupitelných funkcí, jako je zajištění dostatečného množství potravin pro obyvatele, udržování krajiny nebo podpora osidlování venkova. Současný stav zemědělství a jeho postavení v hospodářství je výsledkem dlouhodobého společenského vývoje. Zemědělství v České republice významně mění a ovlivňuje krajinu, neboť využívá více než 50 % veškeré půdy státu.

Poté, co Česká republika vstoupila do Evropské unie, se zapojila do Společné zemědělské politiky, díky které čeští zemědělci dosahují vyšších příjmů a také vyšší životní úrovně. Aby zemědělci mohli získávat dotace, musela být zřízena akreditovaná agentura, kterou se od roku 2004 stal SZIF, který zprostředkovává finanční prostředky poskytované na zemědělství Evropskou unií i Českou republikou.

Z analýzy této bakalářské práce vyplývá, že po celé sledované období byly výdaje Ministerstva zemědělství mnohem vyšší než příjmy. Jak u příjmů, tak výdajů rozpočtu Ministerstva zemědělství lze pozorovat z dlouhodobého hlediska růstovou tendenci. Poté, co Česká republika vstoupila roku 2004 do Evropské unie, se příjmy, ale zároveň i výdaje Ministerstva zemědělství několikanásobně zvýšily. Příjmy z Evropské unie jsou v porovnání s příjmy z českého rozpočtu mnohonásobně vyšší, ačkoliv v posledních letech se podíl národních financí poskytnutých do zemědělství zvýšil.

Největší suma, která je na zemědělské dotace poskytována, je vyplácena v rámci přímých plateb. Poté, co ČR vstoupila do EU, se přímé platby mnohonásobně zvýšily a převážná část je financována právě z rozpočtu Evropské unie. Mezi nejvýznamnější přímé platby patří Jednotná sazba na plochu a Greening, které představují největší částky z přímých plateb.

Čeští zemědělci mohou získat finanční podporu také díky řadě programů, které vznikají. Jedním z takovýchto programů byl Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova, který lze označit za nejvýznamnějším předvstupní program České republiky do EU. Díky tomuto programu bylo financováno 1495 projektů a poskytnutá částka byla ve výši 3,9 mld. Kč, přičemž EU poskytla 2,9 mld. Kč a Ministerstvo zemědělství ČR 1 mld. Kč. Tento program usnadnil vstup ČR a její zapojení do struktur EU. SAPARD vedl ke zvýšení příjmů zemědělců, zvýšení produktivity práce, také došlo

k zefektivnění výrobních procesů a využívání výrobních faktorů, zlepšení konkurenceschopnosti, životního prostředí, a tak přispěl k vytvoření nových pracovních míst.

Operační program rozvoje venkova a multifunkční zemědělství 2004-2006 je další z programů poskytovaných zemědělcům. I tento program lze označit za úspěšný, neboť se u většiny případů podařilo překročit stanovené cíle. Přispěl k vyšší atraktivitě bydlení na venkově, zvýšení platů v zemědělství, dále k nárůstu plochy trvale travních porostů, vodních ploch a lesů. Tomuto programu se však nepodařilo snížit míru nezaměstnanosti na venkově a zamezit využívání hnojiv, jimiž je půda zatěžována. V rámci tohoto programu bylo proplaceno 3 340 projektů v hodnotě 6 678 mil. Kč.

Dalším programem je Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006, ve kterém bylo vyplaceno téměř 23 mld. Kč. Program přispěl k zavedení způsobu hospodaření šetrného k životnímu prostředí, snížení používání hnojiv a zvýšení biodiverzity. Dále se díky tomuto programu zvětšila výměra lesů a atraktivita území.

Jedním z nejvýznamnějších programů je Program rozvoje venkova, který je realizován v rámci Společné zemědělské politiky. V rámci Programu rozvoje venkova 2007-2013 bylo vyplaceno 3,7 mld. Eur neboli 100 mld. Kč. Tento program přispěl ke zvýšení konkurenceschopnosti, modernizaci, snížení produkčních nákladů a také ke zlepšení kvality životního prostředí. Program také vedl ke zvýšení diverzifikace venkova a kvality života na venkově. Částka, jenž má být vyplacena v rámci Programu rozvoje venkova 2014-2020 byla stanovena na 3,5 mld. Eur tedy opět téměř 100 mld. Kč.

Ačkoliv je zemědělství důležitou součástí národního hospodářství tak jeho podíl na HDP není příliš vysoký a z dlouhodobého hlediska vykazuje klesající tendenci, přičemž v posledních letech dochází k mírnému nárůstu tohoto podílu. Roku 2000 se zemědělství podílelo na HDP 2,28 % a v roce 2017 to bylo již jen 1,76 %.

V případě zaměstnanosti v zemědělství lze pozorovat klesající trend, a to i přes veškeré snahy zvýšit zaměstnanost v tomto sektoru. Při porovnání roku 2000, kdy bylo zaměstnáno téměř 225 tisíc osob a roku 2017, kdy bylo zaměstnáno 163 tisíc osob, vidíme razantní úbytek pracovní síly. Jedním z důvodů snižování zaměstnanosti může být nízká mzda v sektoru zemědělství. Průměrná hrubá měsíční mzda je podle sledovaných dat v zemědělství vždy značně nižší, než je celková. V roce 2017 tento rozdíl činí téměř šest tisíc korun.

Pro zemědělství je důležitý i zahraniční obchod. Česká republika nejvíce obchoduje se členy Evropské unie, ačkoliv po roce 2004 se jí otevřely i nové možnosti. Místa, kam nejvíce Česká republika vyváží jsou Slovensko, Německo, Polsko a hlavní komodity, které vyváží jsou tabákové výrobky, pšenice, mléko, pivo, řepkový olej a pekařské zboží. ČR také nejvíce dováží z těchto tří zemí a hlavní dovážené komodity jsou vepřové a drůbeží maso, ovoce, káva, nezpracovaný tabák, čokoláda a sýry. Ve sledovaném období, tedy v letech 2000 až 2017, měl agrární zahraniční obchod záporné saldo, což tedy znamená že dovoz převyšoval vývoz.

Cílem této práce byla analýza financování zemědělství a jeho význam pro národní hospodářství v České republice v letech 2000 až 2017. České zemědělství je financováno nejen ze zdrojů České republiky, ale také od roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, z evropských zdrojů. Vzniká velké množství programů a dotací, které se snaží podpořit zemědělství, zvýšit kvalitu produkce a nalákat nové a mladé lidi, aby zahájili svou kariéru v zemědělství.

Hypotéza zvolena pro tuto práci zněla, že dotace do zemědělství rostou, ačkoliv jeho význam pro národní hospodářství a podíl na HDP se snižuje. Z analýzy uvedené v této práci vyplývá, že tato hypotéza byla potvrzena. Z dlouhodobého hlediska lze říct, že ve sledovaném období došlo k nárůstu dotací, ačkoliv v budoucnu by mělo dojít, dle prohlášení EU, k poklesu přímých plateb. Zároveň také klesl podíl na HDP, klesá i zaměstnanost v zemědělství, zároveň se i více komodit dováží, nežli vyváží. Ale i přesto je zemědělství důležitá součást národního hospodářství, a to hlavně kvůli jeho základní funkci zajištění potravin. Neboť závislost na jiných státech v dovozu základních potravin by nebyla dobrá pro suverenitu státu. Postavení zemědělství v ekonomice, tedy pokles jeho podílu na celkovém hospodářství, je trend vyspělých zemí.

Zemědělství je velmi široké téma, o kterém by bylo možné napsat mnohem více, než bylo možno napsat v rámci této práce. Podrobněji by se dala rozvinout například Společná zemědělská politika nebo samotné zemědělství, jeho historie a vývoj. Dále by bylo možné zaměřit se na pěstování plodin a chov hospodářských zvířat v jednotlivých oblastech či podrobnější analýza obchodu se zemědělskými produkty. V neposlední řadě by se dalo podrobněji debatovat o jednotlivých dotacích a programech více do hloubky.

Seznam použitých zkratk:

ČR = Česká republika

ČSÚ = Český statistický úřad

EAFRD = Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

EU = Evropská unie

EZFRV = Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

HDP = Hrubý domácí produkt

HRDP = Horizontální plán rozvoje venkova

LFA = Méně příznivé oblasti

MZe = Ministerstvo zemědělství

SAPARD = Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova

SAPS = Jednotná platba na plochu

SOT = Společná organizace trhů

SZIF = Státní zemědělský intervenční fond

ÚZEI = Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Seznam grafů, tabulek a obrázků:

Seznam grafů:

Graf č. 1: Příjmy Ministerstva zemědělství 2000-2017	27
Graf č. 2: Přímé platby 2000-2017	30
Graf č. 3: Přímé platby v jednotlivých letech celkem 2000-2017 (mil. Kč)	37
Graf č. 4: Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006.....	41
Graf č. 5: Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí 2014-2020.....	47
Graf č. 6: Podíl zemědělství na hrubém domácím produktu 2000-2017.....	50
Graf č. 7: Počet zaměstnaných osob celkem 2000-2017	51
Graf č. 8: Počet zaměstnaných osob v zemědělství, lesnictví a rybářství 2000-2017	52
Graf č. 9: Podíl osob zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybářství na celkové zaměstnanosti v % 2000-2017.....	53
Graf č. 10: Průměrná hrubá měsíční mzda 2000-2017	54
Graf č. 11: Vývoj agrárního zahraničního obchodu 2000-2017 (mld. Kč)	55
Graf č. 12: Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu 2000- 2017	57

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Rozpočet státu a Ministerstva zemědělství 2000-2017 (mil. Kč).....	26
Tabulka č. 2: Sazby SAPS v letech 2004-2017	31
Tabulka č. 3: Platba pro mladé zemědělce 2015-2016	34
Tabulka č. 4: Nastavení Dobrovolné podpory vázané na produkci 2015.....	35
Tabulka č. 5: Horizontální plán rozvoje venkova 2004-2006.....	41
Tabulka č. 6: Financování Programu rozvoje venkova podle os 2007-2013	44
Tabulka č. 7: HDP ve stálých cenách roku 2010 za rok 2000-2017	49

Seznam obrázků:

Obrázek č. 1: Magický čtyřúhelník	13
Obrázek č. 2: Méně příznivé oblasti v ČR v roce 2015	32
Obrázek č. 3: Sazby přímých plateb v roce 2015	36

Zdroje:

1. BAŠEK, Václav. České zemědělství šest let po vstupu do Evropské unie: Czech agriculture six years after EU accession: (výzkumná studie). Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010. 83 s. ISBN 978-80-86671-81-9.
2. BLAŽEK, Jiří. Národní hospodářství. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6949-7.
3. Cross Compliance, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/kontroly-podminenosti-cross-compliance/>
4. Daně a dotace u zemědělských podnikatelů, citace 10.4.2018. Dostupné na:
https://vskp.vse.cz/70816_dane_adotace_uzemedelskych_podnikatelu
5. DOBIÁŠ, Kazimír. Národní hospodářství pro obchodní akademie a ústavy příbuzné, 1942. 253 s., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://www.digitalniknihovna.cz/vse/view/uuid:cd0ebd2c-bca5-4b95-8fe5-ca598bbd2a85?page=uuid:6a0f3edd-8bcd-11e7-b19b-005056a54372>
6. Europa. European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), citace 10.4.2018. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A160032>
7. EX-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013, citace 6.5.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/568806/Ex_post__PRV_2007_13_ZZ_final.pdf
8. FAJMON, Hynek. Informační příručka: Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika EU, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://www.agrovenkov.cz/userfiles/File/smital/Zemedelci_a_politika_EU.pdf
9. GREENING, citace 10.4.2018. Dostupné na:
https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fzpravy%2Fplaty_na_zaklade_jz%2Fsaps%2Fgreening%2F1457510247949.pdf
10. HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.
11. Hrubý domácí produkt – Časové řady ukazatelů čtvrtletních účtů, citace 10.4.2018. Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr
12. HYBLEROVÁ, Šárka. Veřejné finance. Citace 6.5.2018. Dostupné na:
<http://slideplayer.cz/slide/11978514/>

13. JEDLIČKA, Jan. Společná zemědělská politika EU, citace 20.4.2018. Dostupné na: <https://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/CAP.pdf>
14. Komentář k návrhu rozpočtu kapitoly MZe ČR na rok 2017, citace 10.4.2018. Dostupné na: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/rozpocet-mze/>
15. Kontrola podmíněnosti, citace 6.5.2018. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/537882/Kontrola_podminenosti_2017_finalni_verze.pdf
16. LFA 2015, citace 6.5. 2018. Dostupné na: http://www.apic-ak.cz/data_ak/16/d/Mapa_krok1.png
17. Makroekonomická predikce 2009, citace 10.4.2018. Dostupné na: <https://www.google.cz/search?q=Makroekonomick%C3%A1-predikce+2009-Q4+%C5%98%C3%ADjen-2009.pdf&sa=X&ved=0ahUKEwiGhLnQsrDaAhVCECwKHTpCCjcQ7xYIJSgA&biw=678&bih=610>
18. Makroekonomická predikce ČR, citace 10.4.2018. Dostupné na: <https://www.google.cz/search?q=Makro-ekonomicka-predikce+2011-Q4+%C5%98%C3%ADjen-2011.pdf&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwjhiY74sbDaAhXLLiwKHUUsC08QBQglKAA&biw=678&bih=610>
19. Méně příznivé oblasti, citace 29.4.2018. Dostupné na: http://www.apic-ak.cz/data_ak/16/d/Mapa_krok1.png
20. MUSILOVÁ, Hana. Právní otázky poskytování zemědělských dotací Evropské unie v České republice, 2014, citace 10.4.2018. Dostupné na: https://is.muni.cz/th/iqulh/DP_Musilova_Hana_fkwbjnqp.pdf
21. Národní účty a HDP, citace 7.3.2018, dostupné na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP/cs#Dal.C5.A1.C3.AD_informace_z_Eurostatu
22. Návrh rozpočtu SZIF na rok 2017, citace 10.4.2018. Dostupné na: <http://www.psp.cz/doc/00/12/01/00120119.pdf>
23. O ministerstvu, citace 10.4.2018. Dostupné na: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>

24. PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. Veřejný sektor – řízení a financování. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 98 s. ISBN 978-80-7357-936-4.
25. Platební bilance, citace 6.5.2018. Dostupné na:
https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/2008/pb_2008.pdf
26. Postavení primárního sektoru v ekonomice ČR, citace 6.5.2018. Dostupné na:
<https://www.czso.cz/documents/10180/20534368/320258a.pdf/e3976fc8-3a2f-4974-abeb-fa490b187bd7?version=1.0>
27. Postavení zemědělství v národním hospodářství, citace 20.4.2018. Dostupné na:
https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=64929
28. Problematika méně příznivých oblastí, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/mene_priznive_oblasti.pdf
29. Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fefard%2F1393415127062.pdf
30. Program rozvoje venkova ČR na období 2007–2013. citace 7.3.2018. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/61102/prv_zmeny_cerven2010_web.pdf
31. Program rozvoje venkova na období 2014-2020, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/577515/Program_rozvoje_venkova_na_obdobi_2014_2020.pdf
32. Program rozvoje venkova, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://www.eurostat.cz/web/44-program-rozvoje-venkova.html>
33. Průběžné hodnocení Programu rozvoje venkova 2014-2020, citace: 7.5.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/579859/Prubezne_hodnoceni___podzim_2017___manazerske_shrnuti_v_CJ_a_AJ.pdf

34. Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců podle odvětví, citace 10.4.2018.
Dostupné na:
<https://www.czso.cz/documents/10180/46120859/32020217q316.pdf/800bb1c2-00cc-44f9-808b-975f91249deb?version=1.0>
35. Přímé platby, citace 10.4.2018. Dostupné na: <http://www.eurostat.cz/web/165-prime-platby.html>
36. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2003, citace 10.4.2018.
Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie079.pdf
37. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2004, citace 10.4.2018.
Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie083.pdf
38. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2006, citace 10.4.2018.
Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie090.pdf
39. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2008, citace 10.4.2018.
Dostupné na:
http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/rocenka_azo_2008.pdf
40. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2009, citace 10.4.2018.
Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie104_.pdf
41. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2013, citace 10.4.2018.
Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie111.pdf
42. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2014, citace 10.4.2018.
Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie112.pdf
43. Ročenka agrárního zahraničního obchodu za rok 2016, citace 10.4.2018.
Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie114.pdf
44. Roční rozpočty Evropské unie, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/rozpocet-eu/rocn-rozpocety-evropske-unie>
45. Rozvoj venkova a zemědělství, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://www.agronavigator.cz/default.asp?ch=1&typ=1&val=47306&ids=139>
46. Smlouva o založení Evropského společenství, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf

47. SMUTKA, Luboš. Agrární zahraniční obchod ČR po vstupu do EU, citace 7.5.2018. Dostupné na:
http://www.agris.cz/Content/files/main_files/61/139133/smutka.pdf
48. Struktura dotačních zdrojů, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>
49. Systém dotací zemědělské politiky EU a jeho vliv na ČR, citace 10.4.2018. Dostupné na:
https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/48470/BP_Jana_Tom%C3%A1%C5%A1kov%C3%A1.pdf?sequence=2&isAllowed=y
50. SZIF poskytuje, citace 10.4.2018. Dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/szif-poskytuje>
51. SZIF, citace 10.4.2018. Dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/szif>
52. TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-114-4.
53. Vyhodnocení příjmu jednotné žádosti, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/566788/Vyhodnoceni_prijmu_JZ_2017___prime_platby.pdf
54. Výroční hodnotící zpráva o programu Horizontální plán rozvoje venkova ČR, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/1025/Vyrocní_zprava_o_programu_HRDP_za_rok_2008.pdf
55. Výroční zpráva za rok 2009, citace 7.3.2018, dostupné na:
http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Fvyrocni_zpravy_szif%2F1296207652900.pdf
56. Výsledky agrárního zahraničního obchodu ČR v roce 2011, citace 10.4.2018. Dostupné na: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/mo1112d.pdf
57. Výsledky agrárního zahraničního obchodu ČR v roce 2017, citace 10.4.2018. Dostupné na: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/agrarni-zahranicni-obchod/vysledky-agrarniho-zahranicniho-obchodu-11.html>

58. Vývoj české ekonomiky, citace 7.3.2018, dostupné na:
https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/2016/10/Prezentace_09_2016_CZ.pdf
59. Vývoj ekonomiky a hospodářské politiky Belgie, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/39350/PetrovaS_VyvojEkonomiky_PKS_2011.pdf?sequence=1
60. Vznik, vývoj a reformy Společné zemědělské politiky, citace 10.4.2018.
Dostupné na: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne/>
61. Zahájení činnosti mladých zemědělců, citace 10.4.2018. Dostupné na:
https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fprv2014%2Fopatreni%2Finvestice_do_hm%2F411%2F1474370455420.pdf
62. Zákon č. 2/1969 Sb., citace 27.4.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/100064800.html>
63. Zákon č. 252/1997 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1512653987098.pdf
64. Zákon č. 256/2000 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1517223166042.pdf
65. Zákon č. 345/2014 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-345>
66. Zákon č. 360/2007 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2007/zakon-c-360-2007-sb-3746>

67. Zákon č. 400/2015 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2016/zakon-c-400-2015-sb-23454>
- Zákon č. 457/2016 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2017/zakon-c-457-2016-sb-27097>
68. Zákon č. 433/2010 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2010/zakon-c-433-2010-sb-799>
69. Zákon č. 455/2011 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2011/zakon-c-455-2011-sb-797>
70. Zákon č. 457/2003 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2003/zakon-c-457-2003-sb-3726>
71. Zákon č. 475/2008 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/legislativa-statniho-rozpocetu/2009/zakon-c-475-2008-sb-3188>
72. Zákon č. 475/2013 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2013/zakon-c-4752013-sb-16365>
73. Zákon č. 487/2009 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/legislativa-statniho-rozpocetu/2010/zakon-c-487-2009-sb-4300>
74. Zákon č. 490/2001 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2001/zakon-c-490-2001-sb-3511>
75. Zákon č. 491/2000 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2000/zakon-c-491-2000-sb-3450>
76. Zákon č. 504/2012 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2012/zakon-c-5042012-sb-10700>

77. Zákon č. 543/2005 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2005/zakon-c-543-2005-sb-3733>
78. Zákon č. 579/2002 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2002/zakon-c-579-2002-sb-3553>
79. Zákon č. 58/2000 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2000/zakon-c-58-2000-sb-3448>
80. Zákon č. 622/2006 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2006/zakon-c-622-2006-sb-3738>
81. Zákon č. 675/2004 Sb., citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2004/zakon-c-675-2004-sb-3563>
82. Zákon o SZIF, citace 7.3.2018, dostupné na:
http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1517223166042.pdf
83. Zaměstnanost v zemědělství klesá, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://zemedelec.cz/zamestnanost-v-zemedelstvi-klesa/>
84. Závěrečná zpráva OP Zemědělství, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/dobihajici-a-ukoncene-dotace/operacni-program-zemedelstvi-2004-2006/hodnoceni-a-monitoring/zaverecna-zprava-op-zemedelstvi-fond-1.html>
85. Závěrečná zpráva přímých plateb 2015, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/458931/VZ_PP_2015__6__.pdf
86. Závěrečná zpráva přímých plateb 2016, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/537456/VZ_PP_2016.pdf
87. Závěrečná zpráva SAPARD, citace 10.4.2018. Dostupné na:
https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsapard%2F1153463800000%2F1153464009687.pdf

88. Závěrečná zpráva SAPARD., citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/1128/Zvren_zprva_SAPARD_web.pdf
89. Zemědělská výroba, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/>
90. Zemědělství 2002, citace 7.3.2018, dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/file/17475/Zemedelstvi2002.pdf>
91. Zemědělství, citace 10.4.2018. Dostupné na:
<https://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/>
92. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2000, citace 7.3.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/file/110681/ZZ2000.pdf>
93. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2001, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/6346/zelena_zprava_2001.pdf
94. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2002, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/17599/zelena_zprava_2002.pdf
95. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2003, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/6361/zelena_zprava_2003.pdf
96. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2004, citace 7.3.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnoticí-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2004.html>
97. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2005, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/6351/zelena_zprava_2005.pdf
98. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2006, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/123009/ZZ_2006.pdf
99. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2007, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/126387/ZZ_2007.pdf
100. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2008, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/126392/ZZ_2008.pdf
101. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2009, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/61379/Zelena_zprava_2009.pdf

102. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2010, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/141460/ZZ_2010_komplet.pdf
103. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2011, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/191660/Zprava_o_stavu_zemedelstvi_CR_za_rok_2011.pdf
104. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2012, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/291876/Zprava_o_stavu_zemedelstvi_CR_za_rok_2012.pdf
105. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2013, citace 7.3.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/file/370427/ZZza2013.pdf>
106. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2014, citace 7.3.2018. Dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocni-a-hodnotici-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2014.html>
107. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2015, citace 7.3.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/481729/ZZ15_V4.pdf
108. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2016, citace 10.4.2018. Dostupné na:
http://eagri.cz/public/web/file/569334/ZZ16_V3.pdf